

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Ana Gabrovec

Javno- zasebna partnerstva kot mehanizem mednarodnega razvojnega sodelovanja

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Ana Gabrovec

Mentorica: prof. dr. Maja Bučar

Javno- zasebna partnerstva kot mehanizem mednarodnega razvojnega sodelovanja

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

ZAHVALA

Iskrena hvala mentorici prof.dr. Maji Bučar za nasvete
in spodbudo pri pisanju magistrske naloge.

Zahvaljujem se tudi mojima staršema, ker sta mi omogočila študij
in mi vedno stala ob strani.

Javno-zasebna partnerstva kot mehanizem mednarodnega razvojnega sodelovanja

Magistrsko delo obravnava povezavo med mehanizmom javno-zasebnih partnerstev (JZP) in izvajanjem mednarodnega razvojnega sodelovanja. Cilj magistrskega dela je analizirati prednosti in pomankljivosti mehanizma JZP pri naslavljanju Razvojnih ciljev tisočletja. Na področju mednarodnega razvojnega sodelovanja so se JZP pojavila kot odgovor na nezmožnost držav, da bi same uspešno naslavljale razvojne izzive. JZP v svojih začetkih niso veljala za razvojni model, temveč je šlo za finančni mehanizem, ki naj bi zagotavljal večjo stroškovno učinkovitost od tradicionalnih metod javnega naročanja. Ker so cilji mednarodnega razvojnega sodelovanja širši od zgolj doseganja stroškovne učinkovitosti, to pomeni, da je potrebno koncept temu primerno prilagoditi. Ključna pomankljivost mehanizma JZP je tako v trenutni zasnovi JZP, ki ne omogoča celovitega pristopa k naslavljanju kompleksnih razvojnih izzivov. Potrebna je transformacija samega mehanizma in opredelitev prioritet, ki ne sledijo zgolj ekonomskim interesom posameznih partnerjev. Mehanizem zahteva tudi stabilen in suveren javni sektor. Kot ključni prednosti JZP kot mehanizma razvojnega sodelovanja bi izpostavila fleksibilnost mehanizma in njegovo usmerjenost v dolgoročna partnerstva. V mehanizmu JZP vidim potencial predvsem v državah v razvoju s srednjimi prihodki, medtem ko je izvajanje mehanizma v najrevnejših državah zaradi pogosto šibkega javnega sektorja vprašljivo.

Ključne besede: mednarodno razvojno sodelovanje, javno-zasebna partnerstva, Razvojni cilji tisočletja, revščina.

Public-private partnerships as a Mechanism of International Development Cooperation

The Master's thesis explores the mechanism of public-private partnerships (PPP) in the context of International Development Cooperation. The aim of the Master's thesis is to identify possible advantages and disadvantages of the mechanism as a tool for achieving development goals such as Millenium Development Goals. Public-private partnerships in development cooperation appeared as a response to the inability of nation states to tackle complex development challenges on their own. Public-private partnerships did not start off as a development paradigm but rather as a financial instrument ensuring greater cost efficiency than traditional methods of public procurement. Since the objectives of the international development cooperation are broader than merely achieving value-for-money, this means that the concept needs to be adapted and revised accordingly. The thesis identifies the current structure of private-public partnerships as a key disadvantage in the mechanism's ability to holistically address comprehensive development challenges. It is therefore necessary to transform the mechanism itself and redefine its priorities beyond solely pursuing economic interests of individual stakeholders. Furthermore, the mechanism also requires a stable and sovereign public sector. Key advantages of the mechanism of private-public partnerships in the context of development cooperation are the flexibility of the mechanism and its focus on long-term partnerships. The paper recognizes potential for the implementation of private-public partnerships in middle income countries while the implementation in low income countries is questionable due to the general fragility of the public sector.

Key words: international development cooperation, private-public partnerships, Millenium Development Goals, poverty.

KAZALO

1 UVOD	6
1.1 Raziskovalno vprašanje	7
1.2. Struktura in metodologija	8
2 ZMANJŠEVANJE REVŠČINE KOT OSNOVNI CILJ SODOBNEGA RAZVOJNEGA SODELOVANJA	9
2.1 Revščina kot povod mednarodnega razvojnega sodelovanja skupnosti	9
2.2 Opredelitev revščine	12
2.3 Koncept človekovega razvoja	14
2.4 Razvojni cilji tisočletja in njihova uspešnost	15
3 JAVNO-ZASEBNA PARTNERSTVA KOT MEHANIZEM MEDNARODNEGA RAZVOJNEGA SODELOVANJA	17
3.1 Deležniki in tradicionalne oblike javno-zasebnih partnerstev	17
3.2 Razvojna javno-zasebna partnerstva	22
3.3 Javno-zasebna partnerstva kot del uradne razvojne politike	24
4 ŠTUDIJA PRIMERA: JUŽNOAFRIŠKA REPUBLIKA (JAR)	27
4.1 Razvojni izzivi Južnoafriške republike	27
4.2 Na poti k javno-zasebnim partnerstvom v Južnoafriški republiki	29
4.3 Študija primera razvojnega JZP: Projekt Agri-Food Bank	32
4.3.1 Izvajanje in učinki JZP	34
5 ŠTUDIJA PRIMERA: HAITI	38
5.1 Razvojni izzivi Haitija	38
5.2 Na poti k javno-zasebnim partnerstvom na Haitiju	43
5.3 Študija primera razvojnega JZP: Projekt Agritrans	45
5.3.1 Izvajanje in učinki JZP	46
6 SKLEP	50
7 LITERATURA	53

1 UVOD

Globalizacija, porast vpliva zasebnih fundacij in multinacionalk ter ugotovitev, da vlade držav niso sposobne razvojnih izzivov nasloviti same, so pripeljali do sklepa o smiselnosti intenzivnejšega sodelovanja držav z akterji zasebnega sektorja (Osborne 2000; Kragh 2003; Kovsted 2006; UNDP 2008). Na področju razvojnega sodelovanja lahko o resničnem razcvetu javno-zasebnih partnerstev (JZP) govorimo od sredine devetdesetih let (Andonova 2005). V splošnem javno-zasebna partnerstva v mednarodnem razvojnem sodelovanju opredelimo kot sodelovanje zasebnih subjektov (podjetja, multinacionalke, fundacije), držav, mednarodnih organizacij in civilne družbe (nevladne organizacije) pri vzpostavljanju in izvedbi različnih programov oziroma storitev v državah, ki so prejemnice uradne razvojne pomoči (Osborne 2000; Aydin 2004). Organizacija združenih narodov (OZN) pod pojmom zasebni sektor razume tako multinacionalke, večja in manjša podjetja kot tudi nevladne organizacije (UNDP 2016). Ameriška razvojna agencija (USAID) v JZP vidi mehanizem, ki spreminja pravila igre na področju reševanja razvojnih problemov in akterje zasebnega sektorja deli na tiste, ki so usmerjeni k profitu (multinacionalke in lokalna podjetja) in na nevladne/neprofitne organizacije (USAID 2009; Ingram et al. 2016). Organizacija za varnost in razvoj (OECD) pa v svojem razumevanju JZP kot ključne značilnosti takšnih partnerstev izpostavlja, da gre za sodelovanje dveh ali več akterjev na konkretnem projektu, ki temelji na skupnem cilju, ob hkratnem prenosu tveganja iz javnega na zasebni sektor (OECD 2011a). Za namen magistrske naloge bom kot JZP razumela vsako obliko partnerstva, ki vključuje javni, profitni zasebni sektor in civilno družbo.

Mednarodno razvojno sodelovanje je pomemben sestavni del delovanja razvitih držav v mednarodni skupnosti (Bučar 2011, 734). Enotna definicija mednarodnega razvojnega sodelovanja ne obstaja, vendar je pogosto opredeljeno kot širši odnos, ki temelji na načelih vzajemne koristi in solidarnosti, čigar namen je doseganje trajnostnega razvoja in reševanju globalnih izzivov 21. stoletja (Platforma SLOGA). O sodobnem razvojnem sodelovanju lahko govorimo šele v obdobju po drugi svetovni vojni, vendar pa je v izredno kratkem času postalo institucionalna oblika mednarodnih odnosov (Siitonen 2006, 9). O tem priča dejstvo, da je danes v razvojno sodelovanje tako ali drugače vključena vsaka država. Od mednarodnega razvojnega sodelovanja je potrebno razlikovati uradno razvojno pomoč, ki predstavlja tokove finančnih sredstev v obliki donacij ali posojil v države, ki so na DAC¹ seznamu prejemnic pomoči in multilateralnim institucijam (OECD 2017). Uradna razvojna pomoč je tako vsaka transakcija, ki je namenjena spodbujanju

¹ Development Assistance Committee, ki deluje v okviru Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD).

gospodarskega razvoja in blaginje v državah v razvoju, je v osnovi koncesijska in vsebuje vsaj 25 odstotkov nepovratnih sredstev (Polajnar 2016, 20). Kot prvi primer razvojne pomoči lahko razumemo Marshallov načrt iz leta 1947 s katerim so ZDA zahodnoevropskim državam namenila sredstva za povojno obnovo (Bučar 2011, 735). Koncept razvojnega sodelovanja tako predstavlja premik k bolj holističnemu razumevanju in naslavljanju razvojnih problemov (Hunt 2002).

Cilj magistrske naloge je analizirati primernost mehanizma JZP kot mehanizma za izvajanje razvojnega sodelovanja, pri čemer se bom osredotočila na izkoreninjanje skrajne revščine in lakote. Gre za prvega izmed Razvojnih ciljev tisočletja (*Millenium Development Goals*), magistrsko delo pa bo tako obravnavalo povezavo med mehanizmom javno-zasebnih partnerstev in doseganjem Razvojnih ciljev tisočletja. Natančneje, zanima me, ali osnovni koncept JZP ustrezno zajema kompleksnost razvojne problematike v državah prejemnicah razvojne pomoči. Dodana vrednost magistrskega dela je v celoviti analizi prednosti in pomanjkljivosti mehanizma JZP kot mehanizma sodobnega mednarodnega razvojnega sodelovanja.

1.1 Raziskovalno vprašanje

Ker gre pri JZP za mehanizem, ki v razvojnem sodelovanju predstavlja relativno novost, se mi zastavljata sledeči raziskovalni vprašanji:

- 1) Kje vidimo priložnosti JZP kot mehanizma za izvajanje razvojnega sodelovanja?
- 2) Katere so pomanjkljivosti JZP kot mehanizma za izvajanje razvojnega sodelovanja?

Potrebno je izpostaviti, da sistematična analiza JZP kot inovativnega mehanizma v razvojnem sodelovanju ne obstaja. Najboljši približek v literaturi predstavljajo primerjalne analize delovanja različnih agencij Organizacije združenih narodov, kot so UNIDO, UNDP in UNICEF z zasebnim sektorjem in civilno družbo (Samii 2002; Bruno in Karliner 2000, UNDP 2008). Prav tako ni mogoče najti sistematične študije vpliva JZP v državah v razvoju. Lund-Thomsen (2007) izpostavlja, da je samo vrednotenje JZP izredno problematično, saj obstoječi standardi vrednotenja uspešnosti razvojne pomoči (npr. OECD-jevi principi vrednotenja razvojne pomoči) ne zadoščajo. Kot ključno pomanjkljivost izpostavlja nezmožnost obstoječih evalvacijskih metod, da bi uspešno zajele in ovrednotile vse faktorje, ki vplivajo na sodelovanje med različnimi deležniki in procese odločanja znotraj partnerstva (Lund- Thomsen, 14). Iz literature je razvidno, da so bile vse dosedanje raziskave in analize večinoma osredotočene na vidik zasebnega sektorja, medtem ko vidik držav prejemnic skorajda ni zastopan (Alesina in Dolar 2000; Kolk 2006; Lodge 2006; Nunnenkamp 2012). Inštitucije kot sta OECD in Svetovna banka sicer nudijo kvantitativne analize

razvojnih projektov usmerjenih na zmanjševanje revščine, ki pa nam ne povedo veliko o naravi partnerstev za omenjenimi projekti (Hodge in Greve 2009; Wettenhall 2003).

1.2 Struktura in metodologija

Magistrska naloga bo sestavljena iz treh delov. V širšem smislu bo preučevanje teme magistrskega dela temeljilo na kvalitativni analizi primarnih in sekundarnih virov in študiji primerov. Pri oceni mehanizma bom uporabljala metodo kvalitativne analize, saj je kvantitativno merjenje učinkov JZP problematično. Kot opozarja že Lund-Thomsen (2007), namreč nimamo orodja, s katerim bi lahko z gotovostjo zajeli vse faktorje, ki vplivajo na delovanje JZP in njihovega morebitnega vpliva. JZP se na posameznih področjih prav tako pojavljajo v različnih oblikah, zato jih ni mogoče obravnavati kot homogeno skupino. JZP bom preučevala od leta 2000, saj so bili takrat predstavljeni tudi Razvojni cilji tisočletja.

V prvem delu bom z metodo interpretacije primarnih in sekundarnih virov preučila različne pristope razumevanja in naslavljanja problematike revščine kot osrednjega problema sodobne mednarodne skupnosti. Z uporabo zgodovinsko-razvojne metode bom predstavila tudi načine naslavljanja problema revščine s strani mednarodne skupnosti. Poudarek bo na Razvojnih ciljeh tisočletja in razumevanju problema revščine, kot izhaja iz omenjenih ciljev. Namen poglavja je orisati kompleksno naravo razvojnih problemov in izpostaviti ključne pomanjkljivosti v obstoječih načinih naslavljanja problematike kot jih opredeljuje literatura. V drugem delu bom analizirala mehanizem JZP kot mehanizem mednarodnega razvojnega sodelovanja. Z uporabo metod analize, interpretacije primarnih in sekundarnih virov ter zgodovinsko-razvojno metodo bom JZP umestila v kontekst sodobnega mednarodnega razvojnega sodelovanja. Z uporabo metode interpretacije primarnih in sekundarnih virov bom predstavila pojavne oblike JZP v razvojnem sodelovanju in različne deležnike udeležene v procesu. Namen poglavja je razčleniti strukturo JZP in prek analize njenih pojavnih oblik postaviti temelje za kasnejšo oceno mehanizma.

Tretji del bo namenjen analizi JZP v praksi. Mehanizem JZP bo analiziran z vidika držav prejemnic, natančneje Južnoafriške republike (nadalje JAR) in Haitija. Za preučevanje JAR sem se odločila zato, ker gre za državo, ki je z odprtimi rokami sprejela JZP kot način spopadanja s problemom revščine in danes velja za državo z enim najvišjih odstotkov takšnih partnerstev na svetu (Vlada JAR 2012). Haiti kot najrevnejšo državo v zahodni hemisferi (UNDP 2016) sem izbrala, ker predstavlja primer države, kjer revščina prežema vsak segment družbe in kjer bi morebitni pozitivni učinki implementacije JZP imeli tektonske učinke. Za študijo primera sem izbrala projekte JZP, ki neposredno naslavlja problem izkoreninjanje skrajne revščine in lakote. Vsak primer je podrobno

predstavljen, za namen analize mehanizma pa sem dodala tudi evalvacijsko tabelo, kjer so predstavljeni učinki projekta JZP na različne deležnike in okolje v različnih časovnih obdobjih. Opredeljeni so tudi materialni in nematerialni stroški. Analiza učinkov projekta v različnih časovnih obdobjih nam pokaže ali projekt zasleduje zastavljene cilje, v primeru razvojnih projektov pa tudi ali so upoštevane razvojne prioritete. To je še posebej pomembno, saj je eden od značilnosti JZP, da gre za dolgoročne projekte, katerih namen je zagotavljati storitve oziroma doseči spremembe skozi daljše časovno obdobje. Učinki projekta na različne deležnike in stroški nam pomagajo razumeti dinamiko odnosa med njimi, kar lahko uporabimo pri ugotavljanju ali je sama struktura mehanizma primerna za naslavljanje kompleksnih razvojnih problemov, kot sta odprava revščine in lakote.

2 ZMANJŠEVANJE REVŠČINE KOT OSREDNJI CILJ SODOBNEGA RAZVOJNEGA SODELOVANJA

Poglavje je razdeljeno na štiri podpoglavja. V podpoglavju 2.1 pojasnim, kako je revščina postala osrednji problem mednarodne skupnosti in povod za sodobno razvojno sodelovanje. V podpoglavju 2.2 opredelim različne definicije in pristope k preučevanju revščine. V podpoglavju 2.3 se osredotočim na koncept človekovega razvoja in metodološki okvir imenovan indeks človekovega razvoja. V podpoglavju 2.4 predstavim razvojne cilje tisočletja in njihovo uspešnost pri doseganju prvega cilja-izkoreninjanje revščine in lakote. Namen poglavja je postaviti problem zmanjševanja revščine v kontekst sodobnega razvojnega sodelovanja.

2.1 Revščina kot povod za mednarodno razvojno sodelovanje skupnosti

Kot piše Escobar (1995, 22) je bila ena izmed sprememb, ki so se zgodile v obdobju po Drugi svetovni vojni, odkritje masovne revščine v Aziji, Afriki in Latinski Ameriki. Vojni diskurz je prešel v nov geografski teren: *t.i.* tretji svet in v luči prestrukturiranja globalne kulture in politične ekonomije, je vojno proti fašizmu nadomestila vojna proti revščini. Kot opozarjata Sachs (1990) in Rahnema (1991), obstajajo precejšnje razlike med razumevanje in obravnavanjem revščine v obdobju pred in po letu 1940, saj je pred letom 1940 veljalo, da je vsakršni ekonomski razvoj ekonomsko šibkih in pogosto koloniziranih okolij nesmiseln.

V svojem inavguracijskem govoru leta 1949 je ameriški predsednik Harry Truman pozval tako Združene države Amerike kot druge državam sveta k reševanju problema revnih in »nerazvitih«.

Šlo je za ambiciozni načrt, po katerem bi *t.i.* nerazvita okolja naj prevzela karakteristike »razvitih držav« kot so visoka stopnja industrializacije in urbanizacije, avtomatizacija kmetijstva, hitra rast materialne produkcije in življenjskega standarda in vsesplošno sprejetje sodobnih metod izobraževanja ter kulturnih vrednot. Kot izpostavlja Sachs (1990, 9), je koncept revščine temeljil na ekonomski osnovi, percepcija revščine na globalnem nivoju pa je zgolj rezultat primerjalne statistične operacije, ki jo poznamo pod imenom letni dohodek na prebivalca (*annual per capita income*). Leta 1948 je Svetovna banka za revne označila vse tiste države, ki so imele letni dohodek na prebivalca nižji od 100 ameriških dolarjev (Svetovna banka 1948). Na podlagi tega sta bili dve tretjini sveta tako prepoznani kot revni, revščina pa označena za globalni problem. Ker se je pri problematizaciji revščine upoštevalo zgolj ekonomski vidik, tako ne preseneča, da je kot rešitev problema obveljala gospodarska rast. Kot izpostavlja Foucault (1986), vsaka problematizacija nekega področja s sabo prinese nove diskurze in prakse, ki oblikujejo naš pogled na problematizirano področje. Tako je diskurz o revščini naslikal realnost *t.i.* tretjega sveta kot okolja velikega pomanjkanja, ekonomsko rast in razvoj pa kot samoumevni rešitvi. Da gre za ambiciozen in brezkompromisen načrt naslavljanja problematike, izhaja tudi iz poročila Združenih narodov iz leta 1951, v katerem je skupina ekspertov predstavila konkretne korake in politike za doseg ekonomskega razvoja nerazvitih držav. Poročilo med drugim utemeljuje, da »hiter ekonomski napredek ni mogoč brez bolečega prilagajanja« in kliče k popolnemu rekonstruiranju ekonomskih in družbenih institucij *t.i.* nerazvitih družb (Escobar 1995; Rahnema 2002).

Po Arndtu (1981), obstajajo pomembne razlike med konceptom razvoja pred in po drugi svetovni vojni. Pred letom 1930 je bil pojem razvoj uporabljen v večinoma naturalističnem smislu, kot pojav nečesa v določenem časovnem obdobju. Najbolj očiten predhodnik takratne rabe pojma razvoj je Britanski zakon o kolonialnem razvoju (*British Colonial Development Act*) iz leta 1929. V kolonialnem kontekstu, ekonomski razvoj ni bil neizogiben zgodovinski proces temveč aktivnost, načrtno spodbujana s strani vlade. To pomeni, da se ekonomski sistem ne bo razvil sam po sebi, potrebno je bilo razvijati vire. Gospodarski razvoj je omenjal tudi kitajski nacionalistični voditelj Sun Yat-sen v študiji iz leta 1922, v kateri je predlagal obsežen program gospodarskega razvoja Kitajske. Šele sredi 40 let dvajsetega stoletja pa se je pojem gospodarski razvoj začel sistematično uporabljati v kontekstu razvijanja *t.i.* nerazvitih okolij (Rahnema 1991).

Z ustanovitvijo Mednarodne banke za obnovo in razvoj (Svetovna banka) in Mednarodnega denarnega sklada leta 1944 sta odprava revščine in pomoč državam v razvoju pri doseganju dolgoročne gospodarske rasti postali institucionalizirani. Kot izpostavlja Escobar (1995, 20), obe

instituciji razvoj definirata v skladu s kapitalistično logiko in v zameno za finančno in tehnično pomoč tako zahtevata zavezo k sklopu pravil, ki promovirajo kapitalistično usmeritev gospodarstva. Ali kot sklene Bataille (1991, 177): »Svetovna banka in Mednarodni denarni sklad predstavljata negativno različico pozitivnih plati Marshallovega načrta«. Institucionalizacija boja proti revščini je s seboj prinesla razvojni diskurz, ki je temeljil na sodobnem zahodnem sistemu znanja (*western system of knowledge*), ostali sistemi znanja so bili inferiorni (Escobar 1995; Ardt 1981). To je pomembno, saj vrste znanja in vidiki razumevanja oblikujejo diskurz okoli nekega pojma ali pojava, kar pomeni, da pojav začnemo misliti na določen način. Konkretno, prek diskurza in njegove prakse ljudje sami sebe začnejo prepoznavajo kot razvite in nerazvite (Escobar 1995, 45).

Leta 1962 je Hans Morgenthau, začetnik realistične teorije mednarodnih odnosov objavil vplivni članek z naslovom Politična teorija mednarodne pomoči, v katerem je povezal področje teorij mednarodnih odnosov in koncept mednarodne pomoči. V članku je na podlagi realistične teorije razčlenil, kaj bogate države motivira k temu, da del svojega proračuna namenjajo za mednarodno pomoč ekonomsko manj razvitim državam. Pri analizi ameriške mednarodne pomoči je tako prišel do zaključka, da gre pri mednarodni pomoči v prvi vrsti za ohranjanje varnosti lastne države, mednarodno pomoč pa lahko razumemo kot sredstvo zunanje politike (Morgenthau 1962, 308).

V sedemdesetih letih 20. stoletja je premik splošne razvojne paradigme iz razvojne pomoči (*development aid*) k razvojnemu sodelovanju (*development cooperation*) pomenil pomembno spremembo v načinu razumevanja dinamike naslavljanja razvojnih problemov (Hunt 2012; Develtere 2012). Kot izpostavlja Huntova (2012), razlika ni zgolj terminološka, temveč tudi kvalitativna, saj želimo že s samim imenom pojava nakazati odmik od razumevanja razvoja kot togega, enosmernega procesa, kjer je interakcija med akterji omejena na postavljanje pogojev in sprejemanje le teh. Mednarodno razvojno sodelovanje je v izredno kratkem času postalo institucionalna oblika mednarodnih odnosov (Siitonen 2000, 6). Na žalost v kontekstu razvojnih študij obstaja tendenca ignoriranja političnih aspektov, kot da bi politični aspekti spadali v *t.i.* črno škatlo (*black box*), nekaj kar je onkraj zmožnosti raziskovanja z uporabo metod v družboslovnih znanostih. Problematika mednarodnega razvojnega sodelovanja je šolski primer takšnega razmišljanja. Ključna težava tega je, da se sodelovanje razume kot apolitično rešitev družbenih problemov, pri čemer se ne osredotočamo na mehanizme prevlade in moči kot se kažejo skozi odnose sodelovanja (Siitonen 2006, 17). Mednarodno razvojno sodelovanje nikakor ni nevtralni mehanizem, zato ga je smiselno preučevati (Pauselli 2012, 78). Prav tako dinamike razvojnega sodelovanja ni mogoče razložiti zgolj z upoštevanjem razvojnega vidika, saj ne glede na notranje probleme posamezne države v razvoju, lahko do sodelovanja pride zgolj če se različni partnerji

odločijo sodelovati (Pauselli 2012, 80). Mednarodno sodelovanje je tako posledično neizogibno prekrito s političnimi in moralnimi aspekti, zato je za vsako analizo sodelovanja na področju razvoja ključno razumevanje pogojev, v katerih prihaja do sodelovanja, naravo sodelovanja in predvsem, o kakšni spremembi lahko glede na omenjeno dejansko govorimo (Siitonen 1990; Pauselli 2012).

Sodobno mednarodno razvojno sodelovanje se sooča z mnogimi izzivi, tako zunanjimi v obliki razvojnih problemov, ki jih naslavlja, kot notranjimi v smislu strategij in mehanizmov, ki jih pri tem uporablja. Da bi lahko preučevali primernost določenega mehanizma za naslavljanje izbranega razvojnega problema, moramo le-tega najprej razumeti. V nadaljevanju bom tako predstavila osrednji razvojni problem, ki se mu posvečam v nalogi- revščino.

2.2. Opredelitev revščine

Zmanjševanje revščine ostaja osrednji cilj sodobnega razvojnega sodelovanja, so se pa od časov, ko je bil problem revščine prvič institucionaliziran, spremenile njegove opredelitve in načini merjenja. Ne obstaja zgolj ena definicija revščine, ki bi popolnoma ustrezala vsem časovnim obdobjem in okoljem, zato je revščino najbolj smiselno definirati skladno s kontekstom, v katerem jo preučujemo (Bellu in Liberati 2005, 3). Ločimo enodimenzionalni in več-dimenzionalni pristop k preučevanju revščine. Medtem ko se enodimenzionalni pristop osredotoča na eno spremenljivko, običajno dohodek in meri ekonomsko dobrobit, več-dimenzionalni pristop obravnava več spremenljivk hkrati, ko je recimo dostop do izobraževanja, zdravstvenih storitev, urejenih sanitarij, pitne vode in dohodek. Več-dimenzionalni pristop se tako osredotoča na splošno dobrobit in življenjski standard človeka (Bellu in Liberati 2005, 3).

Svetovna banka je leta 1948 med revne štela vse države z letnim dohodkom na prebivalca nižjim od 100 ameriških dolarjev (Svetovna banka 1948). Danes kot mejo skrajne revščine Svetovna banka opredeljuje življenje z manj kot 1,90 dolarja dnevno, kot mejo zmerne revščine pa življenje z manj kot 2 dolarjema dnevno (Svetovna banka 2016). Mednarodni denarni sklad kot revno opredeljuje tisto osebo ali gospodinjstvo, katere dohodki ne zadoščajo za nakup osnovne košarice dobrin, pri čemer vrednost te košarice predstavlja mejo revščine (MDS 2001).

Združeni narodi definirajo revščino na nekoliko kompleksnejši način, in sicer kot kršitev človekovega dostojanstva (ZN 2004). Revščina tako pomeni ne imeti osnovnih možnosti za sodelovanje v družbi. Gre za stanje, ki ga označuje hudo pomanjkanje osnovnih človekovih potreb,

vključno s hrano, pitno vodo, urejenimi higienskimi razmerami, zdravjem, zavetjem, izobraževanjem in informacijami. Kadar posameznik nima urejenega dostopa do hrane, zdravstvene oskrbe in primarnega izobraževanja, se ga smatra za revnega, ne glede na dohodek (Višček 2009, 15).

Revščina je lahko objektivno izmerjena ali subjektivno dojeta. Analize subjektivne revščine temeljijo na odgovorih oziroma mnenjih gospodinjstev o njihovem dohodkovnem položaju ali njihovih potrebah, medtem ko objektivno revščino merimo prek konceptov absolutne in relativne revščine (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS 2000, 8–9).

Prvo raziskavo o revščini je leta 1988 opravil britanski sociolog in direktor tovarne čokolade Seebohm Rowntree, ki je preučeval revščino v mestu York v Veliki Britaniji. Rowntree je prvi uporabil izraz 'meja revščine', pri raziskovanju pa je izhajal iz sociološkega koncepta absolutne revščine (Briggs 1961). Absolutna revščina v tem kontekstu pomeni pomanjkanje osnovnih dobrin in storitev, ki so nujno potrebne za zadovoljitev minimalnih potreb kot so hrana, stanovanje, obleka in podobno (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS 2000, 8). Da bi lahko merili absolutno revščino, moramo najprej opredeliti temeljne potrebe družbe v določenem obdobju, kar imenujemo košarica osnovnih dobrin (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve 2000,8.). Celotni stroški košarice dobrin v tržnih cenah tako predstavljajo absolutno mejo revščine, ki je fiksna in se ne spreminja zaradi sprememb dohodkovne ravni prebivalcev oziroma gospodinjstev (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS 2000, 8). Šibka točka koncepta absolutne revščine je neupoštevanje sprememb v času in prostoru ter uporaba dohodka kot edinega merila za določanje revščine (Žibert 2010, 2). Rowntree je svoje ugotovitve strnil v leta 1901 objavljeni študiji imenovani Revščina: študija mestnega življenja, ki je pomembno vplivala na razumevanje obsega revščine v Veliki Britaniji, kot tudi na politike liberalni vlad v obdobju med letoma 1905 in 1915. Študija je pokazala, da več kot polovica delavskega prebivalstva v Yorku nima dostopa do primerne hrane, obleke ali stanovanja, ki bi jim zagotavljala zdravo življenje.

Poleg absolutne, pa lahko merimo tudi relativno revščino. Relativna revščina je stanje relativnega pomanjkanja, saj je določena na osnovi distribucije dohodka populacije in se spreminja zaradi sprememb distribucije dohodka (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS 2000, 9). Relativna meja revščine tako meri neenakost znotraj populacije. Najbolj razširjena metoda določitve relativne meje revščine, ki se uporablja tudi za mednarodne primerjave, je določen odstotek (50%) od povprečja ali mediane (ekvivalentnega) dohodka vseh gospodinjstev (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS 2000, 9).

Kot vidimo, je naše razumevanje revščine odvisno od tega, katere kazalnike upoštevamo pri njenem preučevanju. Številni poskusi kažejo, da gre za kompleksen problem, ki ga ni mogoče preučevati zgolj iz enega zornega kota. To ima pomembne implikacije tudi na izbor metode naslavljanja revščine, saj mora le-ta posledično biti dovolj prilagodljiva. Za natančnejše razumevanje relevantnih vidikov celostnega preučevanja revščine bo v nadaljevanju predstavljen koncept človekovega razvoja.

2.3 Koncept človekovega razvoja

Potem ko so se v sedemdesetih in zgodnjih osemdesetih letih številne nerazvite države znašle v dolgovi, so sledili programi ekonomske stabilizacije in strukturnega prilaganja pod okriljem Svetovne banke in Mednarodnega denarnega sklada (UNDP 2012, 5). Šlo je za programe, ki so se osredotočali zgolj na ekonomske kazalce in načrtno ignorirali socialne vidike razvoja. Zelo hitro se je pokazalo, da tak pristop ne deluje in začeli so se pozivi po programih prilaganja s človeškim obrazom in razvojni politiki, ki upošteva pomembnost človeške dimenzije v procesu razvoja (Cornia et. Al, 1988).

Pristop zmanjševanja revščine, osredotočen zgolj na gospodarsko rast, je imel jasne pomanjkljivosti, saj socialnih problemov, ki spremljajo gospodarsko rast tako ni bilo mogoče preprosto ignorirati, dokler določena mera gospodarskega razvoja ni dosežena (UNDP 2012, 17). Pri razvoju gre namreč za proces na katerega vplivajo mnogoteri faktorji (UNDP 2012, 17). Prepričanje, da je potrebno hkrati upoštevati tako ekonomske kot socialne vidike razvoja, je pripeljalo do koncepta človekovega razvoja v devetdesetih letih dvajsetega stoletja (UNDP 1994, 13). Koncept temelji na teoriji (človekovih) zmožnosti (*ang. The Capability Approach*) indijskega ekonomista Amartye Sena, ki revščino razume kot odsotnost možnosti in priložnosti zaradi družbenih in osebnih omejitev, razvoj pa razume kot širitev možnosti. Ta pristop usklajuje pojem absolutne in relativne revščine, saj lahko relativno pomanjkanje v dohodkih in surovinah pripelje do absolutnega pomanjkanja v minimalnih zmožnostih (Ferre 2016, 24). Leta 1990 je Program za razvoj Združenih narodov (United Nations Development Programme- UNDP) predstavil Poročilo o človeškem razvoju (*Human Development Report*) in metodološki okvir imenovan indeks človekovega razvoja (*Human Development Index- HDI*). Indeks človeškega razvoja, katerega teoretsko osnovo predstavlja zgoraj omenjena teorija (človekovih) zmožnosti, je pomemben kazalnik kompleksnosti povezanosti dohodka in blaginje ter prepletenosti in medsebojne

povezanosti ekonomskih in socialnih politik (Vrabič Kek 2012). Indeks kaže blaginjo na treh področjih družbenega razvoja. Kazalci, s katerimi so ta operacionalizirana, naj bi odsevali dosežke držav na različnih razvojnih ravneh in sicer, zdravje (pričakovana življenjska doba ob rojstvu za spremljanje življenjske dobe in zdravstvenih razmer), dohodek oz. dostop do virov, ki ljudem omogočajo dostojen življenjski standard (BDP na prebivalca po kupni moči), ter izobraženost in znanje (bruto stopnja vključenosti in pismenosti, ki prikazujeta kombinirano stopnjo vpisa na različne ravni izobraževanja oziroma stopnjo pismenosti odraslega prebivalstva) (Vrabič Kek 2012).

Okoli koncepta človekovega razvoja je nastal do sedaj najambicioznejši načrt za odpravo globalne revščine- Razvojni cilji tisočletja (*Millenium development goals- MDGs*). Njihovi učinki in uspešnost bodo predstavljeni v nadaljevanju.

2.4. Razvojni cilji tisočletja in njihova uspešnost

Septembra 2000 so svetovni voditelji sprejeli Deklaracijo tisočletja, s katero so se zavezali k novemu globalnemu partnerstvu za zmanjšanje skrajne revščine in določili niz časovno omejenih ciljev, ki jih je potrebno doseči do leta 2015. Ti cilji so postali znani kot razvojni cilji tisočletja (Generalna skupščina ZN 2000). Razvojni cilji tisočletja so časovno omejeni in količinski cilji, ki naslavljajo skrajno revščino v več dimenzijah, opredelimo jih lahko tudi kot temeljne človekove pravice; pravice vsakega posameznika do zdravja, izobraževanja, bivališča in varnosti. (Generalna skupščina ZN 2000).

Razvojni cilji tisočletja (Generalna skupščina ZN 2000):

1. izkoreniniti skrajno revščino in lakoto;
2. doseči univerzalno osnovnošolsko izobrazbo;
3. zagotoviti enakost med spoloma in opolnomočiti ženske;
4. zmanjšati smrtnost otrok;
5. izboljšati zdravje mater;
6. boriti se proti virusu HIV/aidsu, malariji in drugim boleznim;
7. zagotoviti okoljsko trajnost;
8. vzpostaviti globalno partnerstvo za razvoj.

Od leta 2000 je Oddelek Združenih narodov za ekonomske in socialne zadeve vsako leto pripravil poročilo o razvojnih ciljih tisočletja in podal letno oceno svetovnega in regionalnega napredka pri doseganju teh ciljev. V poročilu so analizirani podatki, zbrani s strani več kot 28 agencij ZN in

drugih mednarodnih organov (Informacijska pisarna združenih narodov). Poročilo o uspehu razvojnih ciljev tisočletja iz leta 2015 navaja, da so cilji spodbudili najbolj uspešno gibanje za odpravo revščine v zgodovini. Iz poročila izhaja, da je bila večina ciljev sicer nedosežena, vendar pa je na vseh področjih prišlo do občutnega napredka (ZN 2015,14). Na svetovni ravni se je število ljudi, ki živijo v skrajni revščini, zmanjšalo za več kot polovico, in sicer iz 1,9 milijarde leta 1990 na 836 milijonov v 2015. S tem je bil globalno cilj dosežen, vendar pa tega ne moremo trditi za sub-Saharsko Afriko, saj leta 2015, 40 odstotkov prebivalstva še naprej živi v ekstremni revščini (ZN 2015, 15). Od leta 1990 se je za polovico zmanjšalo tudi število podhranjenih ljudi in sicer iz 23.3 % na 12.9% v letu 2014-2016 (ZN 2015, 16).

Še naprej obstaja velik razkorak med revnimi in bogatimi državami, prav tako med podeželskimi in urbanimi regijami. Povečalo se je število delovnega srednjega razreda in sicer potrojilo od leta 1990. Podnebne spremembe in okoljska degradacija ogrožata dosežen napredek, na milijone ljudi še vedno živi v revščini, trpijo zaradi lakote in nimajo dostopa do osnovnih javnih dobrin.

Septembra 2015 je bila na vrhu Generalne skupščine Združenih narodov v New Yorku sprejeta razvojna agenda za obdobje po letu 2015, poimenovana Agenda 2030 za trajnosti razvoj in z njo Cilji trajnostnega razvoja (Generalna skupščina ZN 2015). Že z Razvojnimi cilji tisočletja se je razvojna paradigma dodobra spremenila, saj se je pokazalo prekrivanje javnih in zasebnih interesov v doseganju ciljev, načrtovanje agende za obdobje po 2015 pa je nedvomno utrdilo prepričanje, da bo za doseg trajnostnega razvoja nujno intenzivno povezovanje med gospodarstvom, vladami držav, civilno družbo in ostalimi deležniki (Generalna skupščina ZN 2015).

S sprejetjem Agende 2030 za trajnostni razvoj se je za JZP na področju razvojnega sodelovanja odprlo novo poglavje. Čeprav so različne mednarodne organizacije in razvojne agencije že pred tem uporabljale mehanizem pri izvajanju svojih projektov, je šla Agenda 2030 za trajnostni razvoj še korak naprej in JZP opredelila kot preferenčni način za doseganje ciljev in implementacijo Agende. V naslednjem poglavju si bomo pogledali za kakšen mehanizem gre in kje so priložnosti za njegovo uporabo pri naslavljanju razvojnih problemov.

3 JAVNO-ZASEBNA PARTNERSTVA KOT MEHANIZEM MEDNARODNEGA RAZVOJNEGA SODELOVANJA

To poglavje je namenjeno predstavitvi mehanizma JZP in predpostavk o njegovih prednostih ter pomanjkljivosti za izvajanje mednarodnega razvojnega sodelovanja. Razdeljeno je na tri dele. V prvem delu (podpoglavje 3.1.) opredelim različne oblike JZP, predstavim deležnike in pojasnim razlike med JZP, javnim naročanjem in privatizacijo. V drugem delu (podpoglavje 3.2) pojasnim specifične JZP v kontekstu mednarodnega razvojnega sodelovanja. Tretji del (podpoglavje 3.3) je namenjen analizi morebitnih prednosti in pomanjkljivosti mehanizma.

3.1 Deležniki in tradicionalne oblike javno-zasebnih partnerstev

JZP so klasično definirana kot dolgoročna pogodbeno razmerja med javnim in zasebnim sektorjem z namenom zagotavljanja javnih storitev (Yong 2010, 23). Ključna razlika med JZP in drugimi vrstami pogodb z zasebnim sektorjem je precejšnja stopnja delitve tveganja (*ang. risk sharing*) (Roehrich et al.2010; Yong 2010). Javni sektor v JZP lahko predstavljajo vlade držav, ministrstva, oddelki ministrstev, občine ali podjetja v državni lasti (Stadtler 2015,71–2). Partnerji zasebnega sektorja so lahko lokalni ali mednarodni, med drugim podjetja ali investitorji s tehnično ali finančno ekspertizo relevantno za sam projekt (Azijska razvojna banka 2008, 7). Pomembno je izpostaviti, da nekatere države organizacije civilne družbe razumejo kot del zasebnega sektorja in zato izrecno ne omenjajo civilne družbe (Yong 2010; Stadtler 2015).

V klasičnem pojmovanju med zasebni sektor štejemo podjetja, katerih odločitev za vstop v JZP temelji na določenem poslovnem interesu, ter delitvi finančnih obveznosti. To pomeni, da bosta v primeru neuspešnosti projekta, obe strani utrpeli finančne posledice, kar pripomore k večji zavezanosti obeh strani k spoštovanju pogodbe in uspešno izpeljanemu projektu (Sabol in Fuentes 2014, 7). Potrebno je razlikovati med JZP in drugimi oblikami sodelovanja javnega sektorja z zasebnim. Med JZP tako ne štejemo kratkoročnih pogodb sklenjenih z zasebnim partnerjem z namenom opravljanja določene javne storitve, kot je recimo odvoz smeti ali čiščenje cest (Yong 2010, 23). Kot trdi Yong (2010, 23), v tem primeru javni sektor še vedno prevzema 100% rizika za opravljanje javne storitve, zato je takšnega sodelovanja ne moremo imenovati JZP. Azijska razvojna banka (2008, 7), izpostavlja, da je vloga javnega sektorja in še posebej vlad držav, ki stopajo v JZP, v zagotavljanju izpolnjevanja družbenih obvez in uspešnosti reform in javnih investicij.

Statistike Skupine Svetovne Banke (2016) nam pokažejo, da so JZP so prisotna na vseh večjih področjih zagotavljanja storitev in sicer: distribucija in proizvodnja energije, dostop do vode, plinovodi, bolnišnice, šolstvo in gradnja šolske infrastrukture, zapori, nadzor zračnega prometa, železnice, ceste in stanovanjska problematika.

Analize Skupine Svetovne Banke (2016) so pokazale, da so ključni razlogi zakaj se vlade držav odločajo za JZP sledeči:

- a.) možnost pridobivanja zasebnega kapitala za investicije;
- b.) povečanje učinkovitosti in učinkovitejša raba obstoječih sredstev;
- c.) reformiranje sektorjev prek prerazporeditve vloge, pobud in odgovornosti.

a.) Možnost pridobivanja zasebnega kapitala za investicije:

Vlade držav v razvoju se praviloma soočajo s hitro rastočim prebivalstvom in posledično vedno večjimi potrebami po zadostnem financiranju razvoja infrastrukture in njenega vzdrževanja (Azijska razvojna banka 2008; Svetovna banka 2016a). Pri tem glavni izziv predstavlja vedno večja urbanizacija in obnova propadajoče infrastrukture, ki pogosto nezadovoljivo naslavlja probleme prebivalstva (Romero 2015; Farlam 2005). Pravilno strukturiran JZP lahko pripomore k mobilizaciji neizkoriščenih sredstev zasebnega sektorja, ki išče nove naložbene priložnosti na lokalni, regionalni ali mednarodni ravni (Azijska razvojna banka 2008; Sabol in Puentes 2014; Azijska razvojna banka 2008; Svetovna banka 2016a).

b.) Večja učinkovitost in učinkovitejša poraba obstoječih sredstev:

JZP omogoča vladam držav, da prenesejo operativno vlogo na učinkovite izvajalce zasebnega sektorja, sami pa ostanejo osredotočeni na izboljšanje ključnih obveznosti javnega sektorja, kot sta regulacija in nadzor (Sabol in Puentes 2014, 8). Cilj uspešnega JZP je boljša in cenejša storitev za potrošnike (Sabol in Puentes 2014, 8).

c.) Reformiranje sektorjev prek prerazporeditve vloge, pobud in odgovornosti: Vlade držav večasih JZP vidijo kot katalist za večje reforme posameznega sektorja (Skupina Svetovne banke 2016).

Tabela 3.1: Tabela prikazuje ključne razlike med javnim naročilom, JZP in privatizacijo.

Razlike med javnim naročilom, JZP in privatizacijo			
Javno naročilo		JZP	Privatizacija
Definicija	<ul style="list-style-type: none"> Zasebni sektor opravi storitve ali dobavi produkte po naročilu javnega sektorja. 	<ul style="list-style-type: none"> Javno-zasebna partnerstva uvajajo učinkovitost zasebnega sektorja v javno službo s pomočjo dolgoročnega pogodbenega dogovora. Zagotavljajo celotno ali del javne storitve, pozivajo zasebno financiranje in znanje zasebnega sektorja. 	<ul style="list-style-type: none"> Prenos izvajanja javnih storitev in pogosto lastništva javnih podjetij na zasebni sektor, ki deluje v skladu s tržno logiko.
Glavne značilnosti	<ul style="list-style-type: none"> Naročnik jasno opredeli obseg naročila in časovnico. Vabila k oddaji ponudb spremljajo zelo podrobne tehnične specifikacije glede vrste naročila. Cena je najpomembnejši kriterij pri ocenjevanju ponudb. 	<ul style="list-style-type: none"> Naročnik določi specifikacije projekta in zasebnemu sektorju prepusti možnost predlagati najboljšo rešitev ob upoštevanju nekaterih zahtev. Cena je ena od številnih meril pri vrednotenju ponudb. Velik poudarek je na tehnični in finančni sposobnosti ponudnika, predlagane finančne zasnove in zanesljivost uporabljenih tehničnih rešitev. 	<ul style="list-style-type: none"> Agencija za privatizacijo pripravi načrt za odprodajo. Vključuje prenos lastništva na zasebni sektor. Gre za kompleksno transakcijo s skrbno oblikovanimi pogodbami in večstopenjskim konkurenčnim razpisnim postopkom. Umik javnega sektorja iz upravljanja pravnega subjekta. Skoraj vsa tveganja nosi zasebni sektor.

	<ul style="list-style-type: none"> • Postopek javnega naročanja je kratkoročen in ne vključuje dolgoročne posesti infrastrukturnih sredstev, kar pomeni da ni poudarka na operativni fazi projekta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zaradi dolgoročne narave sodelovanja je poudarek na operativni fazi projekta. 	

Vir: Farlam (2005, 2).

Iz tabele je razvidno, da so kriteriji izbora poslovnega partnerja v JZP širši od zgolj ponudbe najugodnejše cene in izpolnjevanja tehničnih določil. Za razliko od javnega naročila, je odnos znotraj JZP nekoliko svobodnejši, saj ima zasebni sektor možnost predlagati alternativne rešitve in ni zgolj ponudnik storitev (Farlam 2005 15). Zasebni sektor tako sodeluje pri oblikovanju najboljše rešitve, nudi tehnično znanje in finančna sredstva, ter hkrati nosi del operativnega tveganja.

Ključne značilnosti tradicionalnih JZP so:

a.) Delitev tveganja: osnovna ideja JZP je delitev tveganja med javnim in zasebnim sektorjem. Tveganje za posamezna področja tako prevzame tista stran, ki lahko s tem tveganjem najbolje upravlja oziroma ima najboljše kapacitete za upravljanje s tveganjem.

b.) Dolgoročna pogodba: Mehanizem JZP ponavadi zaobjame celoten cikel projekta.

c.) Dogovor o partnerstvu: JZP razumemo kot partnerstvo, saj imata tako javni kot zasebni sektor interes doseči isti cilj pod okriljem enotne zaveze. JZP predstavlja sodelovanje med javnim in zasebnim sektorjem, pri čemer se opira na relativne prednosti vsake izmed strani z namenom doseči komplementarni odnos med njima.

Zaradi širokega spektra področij uporabe mehanizma JZP, obstajajo različne oblike samega mehanizma, ki se razlikujejo glede na to, katera stran prevzema odgovornost za posamezno komponento. Najpogostejše oblike JZP in delitev obveznosti med javnim in zasebnim sektorjem so nazorno predstavljene v spodnji tabeli.

Tabela 3.2: Najpogostejše oblike JZP in delitev obveznosti med javnim in zasebnim sektorjem po posameznih komponentah.

Oblika	Lastništvo	Upravljanje in vzdrževanje	Investicija kapitala	Komercialno tveganje	Čas trajanja
Pogodba o storitvi	javni	javni in zasebni	javni	Javni	1-2 leti
Upravljalna pogodba	javni	zasebni	javni	javni	3-5 let
Najem	javni	zasebni	javni	deljeno	8-15 let
Koncesija	javni	zasebni	zasebni	zasebni	25-30 let
DBOT (design-build-operate-transfer)	javni in zasebni	zasebni	zasebni	zasebni	20-30 let

Vir: Prirejeno po Farlam (2005, 5).

Predstavljene so bile različne oblike mehanizma JZP, njihove ključne značilnosti in deležniki. Vidimo, da gre za fleksibilen mehanizem, ki ga je mogoče aplicirati na mnoga področja. Vloga javnega in zasebnega sektorja se tako razlikuje glede na obliko JZP, kar omogoča izkoristek prednosti obeh partnerjev in delitev odgovornosti. V nadaljevanju si bomo tako pogledali kakšne so posebnosti JZP v mednarodnem razvojnem sodelovanju in kako se razlikujejo od tradicionalnih JZP.

3.2 Razvojna javno-zasebna partnerstva

JZP v razvojnem sodelovanju ali razvojna JZP se od klasičnih JZP razlikujejo po tem, da v njih različni deležniki združijo moči z namenom zagotavljanja storitev in dobrin okoljem in skupnostim, ki se soočajo s pomanjkanjem, ta angažma pa posledično sproži družbene spremembe in izboljšanje življenjskega standarda (Bull in McNeil 2007). Avtorji se strinjajo (Lowndes in Sullivan 2004; Roberts in Khattri 2012, Stadtler 2015), da je za uspešno razvojno JZP ključno, da je ciljna skupina vključena že v sam proces priprave projekta in oblikovanje projektnih prioritet, tekom implementacije pa je potrebno vzdrževati tesne stike tako s ciljno skupino kot javnimi institucijami vključenimi v JZP. Uspešnost JZP preverjamo na podlagi evalvacijskih okvirjev, ki pomagajo oceniti odnose med vpletenimi deležniki glede na dosežene cilje, razlikujejo med rezultati in cilji in vsebujejo časovnico doseganja napredka (Innes and Booher 1999; Stadtler 2015). Vendar pa avtorji opozarjajo, da se pri evalvaciji pogosto ne osredotoča na indirektno cilje JZP, ki pomembno pripomorejo k doseganju razvojnih ciljev (Stadtler 2015, 74). To je pomembno predvsem v luči dejstva, da so JZP kot mehanizem razvojnega sodelovanja mišljena kot potencialni katalist družbenih sprememb, ki presegajo strogi okvir posameznega projekta JZP in načrtanih ciljev (Roberts in Khattri 2012; Stadtler 2015; Warshawsky 2016).

Za JZP v razvojnem sodelovanju so značilne določene procesne karakteristike. V primerjavi s tradicionalnimi JZP so le-te usmerjene v tesno sodelovanje med javnimi, zasebnimi in pogosto nevladnimi akterji s ciljem doseči spremembo v obnašanju in delovanju ciljne skupine (Roberts in Khattri 2012, 27). V skladu z načelom lokalnega lastništva (*local ownership*) je cilja skupina tako vključena v proces zasnove projekta in definiranja ciljev (Barr in Huxham 1996; Jamali 2004; Roberts in Khattri 2012). S tem, ko je lokalna skupnost vključena v proces, pa aktivno vlogo v partnerstvu prevzemajo tudi delujoče organizacije civilne družbe, ki so tako ali drugače vezane na okolje ali področje, ki ga projekt naslavlja. Kot izpostavlja Kolk (2008) JZP v razvojnem sodelovanju tako razumemo kot tripartitna partnerstva, ki v nasprotju s tradicionalnimi JZP, delujočimi v institucionalnem manku, gradijo na obstoječih javnih ustanovah. Sodelovanje z javnimi ustanovami, kot je recimo javni zdravstveni sistem ali javni vodovod, pogosto omogoča lažji dostop do ciljne skupine in izboljšanje storitev zanje (Kolk 2008). Javni sektor tako ne igra pomembne vloge zgolj pri zagotavljanju dostopa do ciljne skupine, temveč nudi tudi legitimnost za samo izvedbo projekta s tem, ko ima v partnerstvu zadnjo besedo (Rosenau 1999; UNECE 2008).

Kot rečeno, nas mehanizem JZP spodbuja k premisleku o tradicionalni vlogi države pri zasnovi, financiranju in implementaciji programov, kot tudi vlogi zasebnega sektorja. Če na eni strani zasebni sektor razumemo kot potencialni vir ekspertize, učinkovitosti in kapitala, pa izkušnje kažejo, da profitni zasebni sektor običajno nima posluha za ciljne skupine z najnižjimi dohodki (*ang. low-income groups*) (Azijska razvojna banka 2008; Svetovna banka 2016). Razlog temu je relativno nizek profit v primerjavi z visokimi stroški, ki jih takšen angažma zahteva. Kot odgovor na problem, na katerega so opozarjale tako organizacije civilne družbe kot napredni uslužbenci mednarodnih institucij, posebej multilateralnih razvojnih bank je nastal nov pristop k JZP, imenovan pomoč osnovana na rezultatu ('*output-based aid*' ali OBA), ki postavlja v ospredje potrebe ciljnih skupin z najnižjimi dohodki (Azijska razvojna banka 2008). OBA omogoča finančnim institucijam kot so Evropska razvojna banka, Ameriška razvojna banka ali Azijska razvojna banka da direktno zasnujejo svoje financiranje na način, ki bo v dobrobit revnejšim, četudi je ponudnik storitev zasebno podjetje. Gre za uporabo eksplicitnih namenskih subvencij, ki jih financira donator. Gre za pogodbeno zavezo s tretjo osebo- bodisi zasebnim podjetjem, organizacijo civilne družbe ali celo javnim ponudnikom storitve, na katero je vezano plačilo subvencije za opravljeno storitev. To pomeni, da so subvencije, namenjene deprivilegiranim populacijam financirane iz donatorskih sredstev, zasebni partner pa lahko ta sredstva dobi nazaj zgolj v primeru, če z delom doseže jasno določene rezultate (Azijska razvojna banka 2008).

Leta 2003 je bilo ustanovljeno Globalno partnerstvo za OBA (z akronimom GPOBA), z namenom povečati dostopnost zanesljive osnovne infrastrukture in socialnih storitev revnim v državah v razvoju prek širše uporabe različnih OBA pristopov. Gre za fundacijo s številnimi donatorji, ki jo upravlja Svetovna banka. Zagonska finančna sredstva za fundacijo je prispeval Oddelek za mednarodno sodelovanje vlade Velike Britanije, od leta 2003 pa so se seznamu donatorjev pridružili še Mednarodna finančna korporacija, vlada Kraljevine Nizozemske, Avstralsko zunanje ministrstvo in Švedska agencija za mednarodni razvoj (GPOBA). Cilj GPOBA je revnim v državah v razvoju omogočiti večji dostop do zanesljive osnovne infrastrukture na področju sanitarij, dostopa do čiste pitne vode, elektrike, telekomunikacij, transporta, zdravstva in izobraževanja. Poudarek je na zagotavljanju dostopa do storitev najranljivejšim skupinam, ki so trenutno brez dostopa ali si le-tega ne morejo privoščiti (GPOBA). Delež finančnih sredstev GPOBA je namenjen študijam in evalvaciji pristopa OBA na različnih področjih ter podpiranju manjših, inovativnih projektov, ki delujejo po principu OBA (GPOBA).

Da bi dosegli, da se bodo v projektu JZP dejansko upoštevale potrebe skupin z nižjimi dohodki, mora biti v pogodbah z zasebnim sektorjem to eksplicitno navedeno. Od zasebnega sektorja se

pričakuje strategija in upravljanje ki bodo zagotavljali dostop do storitev skupinam z nižjimi dohodki (UNECE 2008; Azijska razvojna banka 2010; GPOBA). Kot pogoj za sodelovanje so tako opredeljenje tudi prejšnje izkušnje na področju zagotavljanja storitev ekonomsko šibkejšim, ter izkazana jasna strategija v okviru aktualnega JZP. Hkrati mora biti ta zaveza razvidna tudi iz same politike do reševanja nekega problema, saj mora iz same politike jasno izhajati, da je namen zagotoviti širok dostop do storitve. Da bi lahko to uspešno zagotavljali, je potrebno jasno določiti kateri segment populacije spada v skupino tistih z nizkimi dohodki in katera institucija bo zadolžena za nadzor izvajanja dostopa do storitev. Hkrati je potrebno opraviti temeljito izhodiščno (baseline) študijo same ciljne skupine in na podlagi tega definirati, katere so ključne potrebe, preference in seveda trenutne omejitve in težave z dostopom. V primeru, da gre za neformalne oziroma ilegalne naselbine, je potrebno ponovno preučiti obstoječo pravno podlago, ki pogojuje nedostopnosti določenih storitev na teh področjih. Pri snovanju pogodbe je treba preučiti možnost partnerstva z manjšimi ponudniki storitev, kjer njihova vloga lahko pripomore k učinkovitejšemu dostopu skupin z nižjimi dohodki do storitev. Omenjene prepreke in predsodke je mogoče progresivno preseči in sicer na način iskanja inovativnih rešitev na podlagi prispevka tako javnega sektorja, zasebnega sektorja in civilne družbe in s spodbujanjem povezovalnih pristopov k reševanju razvojnih problemov (Jamali 2014; Stadtler 2015).

JZP v kontekstu razvoja so zanimiva za preučevanje, saj kot vidimo ne gre zgolj za enosmerni vpliv v smislu reševanja nekega problema, temveč ta novi kontekst vpliva tudi na samo zasnovano JZP. V nadaljevanju si bomo pogledali kako so JZP postala del uradne razvojne politike ter njihove morebitne prednosti in pomakljivosti za izvajanje razvojnega sodelovanja.

3.3 Javno-zasebna partnerstva kot del uradne razvojne politike

Argument za vpeljavo mehanizma JZP na razvojno področje je preprost in sicer, da je potrebno najbolj pereče razvojne probleme analizirati in reševati skupaj, z razdelanim komplementarnim pristopom in dolgoročno vizijo (Bruno in Karliner 2000; UNDP 2008; UNECE 2008). Posamezni akterji kot so vlade, javne institucije in podjetja se namreč vse soočajo z vrsto omejitev, ki jim onemogočajo, da bi lahko učinkovito delovali sami (Bruno in Karliner 2000; Andonova 2005; UNDP 2008). V primeru države obstajajo davčne in proračunske omejitve, omejen davčni prostor in pogosto negativna percepcija delovanja države s strani zasebnega sektorja, ki temelji na zbirokratiziranosti postopkov ali celo korupciji (Andonova 2005; Farlam 2005; Roehrich et al.

2013). Po drugi strani pa se zasebni sektor prav tako sooča s percepcijo, da njegova profitna naravnost ni kompatibilna z zagotavljanjem javnega dobrega, ščitenja interesov ljudi in trajnostnega razvoja (Azijska razvojna banka 2008; Svetovna banka 2016). Očitek civilni družbi je pogosto pomanjkanje neposredne odgovornosti in pomanjkanje znanja o upravljanju (Andonova 2005; Banks in Hulme 2012). Za namen naloge bom organizacije civilne družbe razumela skladno z definicijo Svetovne banke, po kateri med organizacije civilne družbe sodijo nevladne organizacije, sindikati, verske organizacije, fundacije, kot tudi gibanja starosekev (Svetovna banka in civilna družba).

Koncept povezovanja različnih akterjev kot institucionalnega načina naslavljanja razvojnih problemov lahko prvič zasledimo v strateškem dokumentu Svetovne banke iz leta 1999 imenovanem Celostni razvojni okvir (*Comprehensive Development Framework- CDF*), katerega osrednji cilj je zmanjševanje revščine in predstavlja platformo sodelovanja med državami donatoricami in državami prejemnicami pomoči (Svetovna banka 1999). Celostni trajnostni okvir kot enega izmed ključnih elementov namreč izpostavi nujnost sodelovanja vlad držav z ostalimi akterji v družbi, kot sta civilna družba in zasebni sektor (Svetovna banka 1999). Nadalje okvir opredeli zmanjševanje revščine kot osrednji cilj globalnega razvojnega sodelovanja (Svetovna banka 1999). Gre tudi za premik v paradigmi pogojevanja, in sicer če so donatorji včasih vsiljevali pogoje, je danes za nadaljevanje dotoka pomoči pomembno, da obstaja odprt odnos sodelovanja med vsemi akterji in lastništvo nad izvajanjem oziroma rezultati (Svetovna banka 1999, UNECE 2008). Najrevnejše države se morajo zato, da lahko še naprej prejemajo uradno razvojno pomoč s strateškimi dokumenti za zmanjševanje revščine zavezati, da bodo razvojne cilje skušale doseči tudi prek sodelovanja med javnim in zasebnim (Svetovna banka 2008). Na mednarodnem vrhu o učinkovitosti razvojne pomoči v Busanu leta 2011 so kot ključno prednost združevanja javnega in zasebnega izpostavili združitev moči različnih deležnikov, prenos znanja in izkušenj ter posledično optimalno zagotavljanje storitev (OECD 2011b). Čeprav so javno-zasebna partnerstva še pred desetletjem pomenila relativno novost, danes predstavljajo pomemben tok razvojne politike, kar najbolj očitno nakazuje nedavno sprejeta agenda 2030 za trajnostni razvoj Združenih narodov (Osburg in Schmidpeter 2013; Generalna skupščina ZN 2015).

OZN v sodelovanju z zasebnim sektorjem in civilno družbo vidi način, kako povečati vpliv in trajnostne učinke svojega delovanja ter povečati možnosti doseganja ciljev trajnostnega razvoja (UNDP 2008; Generalna skupščina ZN 2015). O tem, da tudi posamezne države donatorice stavijo na prednosti sodelovanja priča dejstvo, da so v zadnjih letih vse večje donatorice odprle posebne

pisarne specializirane za sodelovanje z zasebnim in javnim sektorjem (Dikmener 2014). Medtem ko strateški in delovni dokumenti na področju razvoja tako na nivoju OZN kot tudi EU v JZP pogosto vidijo mehanizem, ki zaradi združevanja resursov omogoča učinkovitejše naslavljanje strateških razvojnih problemov (npr. zmanjševanje revščine), akademska sfera opozarja na možne pomanjkljivosti takšnih partnerstev (Mitchell-Weaver in Manning 1991; Utting 2000; Bhattacharya 2002). V kritični literaturi je poudarek na omejitvah JZP v povezavi z morebitnim 'privzetjem' nevladnih organizacij in držav s strani multinacionalnih podjetij (Banks in Hulme 2012), oslabitev nadzora nad multinacionalnimi podjetji in predvsem vprašljive posledice takšnih partnerstev za države prejemnice (Chandy 2011; Nunnenkamp 2012; Stadler 2015).

V poglavju je bil podrobno predstavljen mehanizem JZP, s posebnim poudarkom na vpeljavi mehanizma na področje razvojnega sodelovanja. Razvojna JZP lahko razumemo kot odmik od tradicionalnih JZP, saj v njih poleg javnega in zasebnega sektorja pomembno vlogo igrajo multilateralne razvojne in civilna družba, osrednji namen partnerstva pa ni zgolj doseganje stroškovne učinkovitosti, temveč zagotavljanje dostopa do storitev najranljivejšemu delu prebivalstva in naslavljanje dolgoročnih razvojnih ciljev. Razvojno področje tako pomeni dodaten izziv za aplikacijo JZP, saj se od mehanizma ne pričakuje zgolj izkoristek prednosti vsakega izmed deležnikov, temveč tudi preseganje parcialnih interesov. Kot predpogoj uspešnosti JZP v razvojem sodelovanju je tako potrebno zagotoviti sodelovanje vseh ključnih deležnikov v vseh fazah razvoja projektov. Kot rečeno, razvojni izzivi zahtevajo transformacijo samega mehanizma in zagotavljanje prioritet, ki ne sledijo zgolj ekonomskim interesom posameznih partnerjev, natančneje multilateralnih razvojnih bank, civilne družbe, zasebnega sektorja in vlad držav. V zgornji vrsticih so bile predstavljene nekatere predpostavke o prednostih in tveganjih JZP kot mehanizma razvojnega sodelovanja. Ker pa gre le za predpostavke, je potrebno vedeti, kako izvajanje mehanizma JZP poteka v praksi. V nadaljevanju bom predstavila izvajanje JZP na področju preprečevanja revščine v kontekstu dveh držav: Južnoafriške republike in Haitija.

4 ŠTUDIJA PRIMERA: JUŽNOAFRIŠKA REPUBLIKA (JAR)

To poglavje je namenjeno predstavitvi izkušenj JAR z izvajanjem mehanizma JZP pri naslavljanju razvojnih problemov. Razdeljeno je na tri dele. V podpoglavju 4.1 najprej v kontekst JAR umestim problem revščine in prehranske varnosti², saj gre za razvojni problem na katerega se osredotočam v nalogi. V podpoglavju 4.2. predstavim JZP, kot jih opredeljujejo nacionalni okvirji in odgovorne institucije za njihovo izvajanje. V podpoglavju 4.3 sledi študija konkretnega primera razvojnega JZP na področju spodbujanja lokalnega kmetijstva in njegovih učinkov na deležnike in širše okolje.

4.1 Razvojni izzivi Južnoafriške republike

Kljub političnemu in gospodarskemu napredku JAR po koncu apartheida leta 1994, se država kronično sooča z revščino in brezposelnostjo (Vlada JAR 2012; Beegle et al. 2016). Stopnja revščina v JAR je od devetdesetih let prejšnjega stoletja do danes krepko upadla in sicer iz 33,8 odstotkov leta 1998 na 15,9 odstotkov leta 2016, vendar pa ključni problem ostaja visoka brezposelnost, ki je bila leta 2016 kar 27,3 odstotna (Alemu 2015; Beegle et al. 2016). Do leta 2019 naj bi se po napovedih še rahlo povečevala in dosegla 29,7 odstotkov (Beegle et al. 2016). Stopnja brezposelnosti je še večja med mladimi, in sicer skoraj 50 odstotna (Beegle et al. 2016). JAR je z vrednostjo 0,69 po Ginijevem koeficientu³ tudi država z eno najvišjih stopenj neenakosti na svetu. (Vlada JAR 2012; Beegle et al. 2016). Glavni cilji vladne politike, ki ga v okvirih fiskalne in monetarne discipline usmerja Nacionalni razvojni načrt za obdobje 2012-2030 je hitrejša gospodarska rast, ustvarjanje novih delovnih mest, zmanjšanje sive ekonomije ter uravnavanje socialnih neenakosti (Vlada JAR 2012, 17). V nacionalnem strateškem načrtu do leta 2030 sta kot ključna cilja navedena odprava revščine in zmanjšanje koeficienta neenakosti iz 0,69 na 0,60 (Vlada JAR 2012, 14).

2 Prehransko varnost definiramo kot stanje pri katerem imajo vsi ljudje ves čas fizični, socialni in ekonomski dostop do primernih količin varne in polnovredne hrane, ki jim zagotavlja izpolnjevanje prehranskih potreb in preferenc za aktivno in zdravo življenje (FAO 2000).

3 Ginijev koeficient meri neenakost v porazdelitvi dohodka in premoženja, visoka stopnja dohodkovne neenakosti pomeni veliko razslojenost prebivalstva (Todaro in Smith 2006, 6. poglavje).

Študija Afriške razvojne banke iz leta 2015 je pokazala, da je 64 odstotkov prebivalstva JAR prehransko negotova (Alemu 2015, 15). Med province z najvišjim deležem prehransko negotovih gospodinjstev spadajo Limpopo (78%), Mpumalanga (76%), Eastern Cape (76%) in Kwazulu-Natal (72%). Gre za ruralne predele države, ki se soočajo s pomanjkanjem ustreznih poljedelskih tehnologij, delovne sile in trgov, ki bi jim zagotavljali prehransko varnost (Alemu 2015, 16).

Kot opozarja James (2007), je problematika prehranske varnosti na podeželju neposredno povezana z družbeno neenakostjo pri izvajanju kmetijske dejavnosti v državi. Kmetijstvo namreč ostaja deljeno na visokotehnološka veleposestva v lasti belcev, ki se nahajajo na najbolj rodovitnih področjih in pridelujejo prehranske proizvode za izvoz, ter na majhne kmetije na večinsko črnskih področjih brez dostopa do potrebnih tehnologij, trgov in pogosto tudi delovne sile za uspešno obdelovanje zemlje (Alemu 2015; Warshawsky 2016). Avtorji (James 2007; Alemu 2015; Warshawsky 2016) se strinjajo, da gre za strukturne izzive neposredno povezane z dediščino kolonializma. To je problematično, saj večina na podeželju živčih Južnoafričanov ostaja odvisna od svojega pridelka. S povečano urbanizacijo in višanjem cen hrane se je povišala tudi stopnja revščine in prehranske negotovosti v mestih (Alemu 2015, 13). Rasne in razredne delitve igrajo pomembno vlogo tudi pri klasifikaciji urbane revščine, saj imajo centralni predeli mest z nizko kupno močjo in večinsko črnskim prebivalstvom pogosto dostop le do neformalnega prehranskega trga, kjer je ponudba in kvaliteta hrane nestanovitna (Crush & Frayne v Warshawsky 2016). Po drugi strani pa je v predmestjih, kjer živi večinoma belsko prebivalstvo na voljo široka izbira raznovrstne, polnovredne hrane (Alemu 2015, 13).

Leta 2011 vzpostavljeni *Zero Hunger Programme* (ZHP) sodi med vladne program, s katerimi JAR konkretno naslavlja problem prehranske negotovosti tako na nacionalni ravni kot na ravni posameznih gospodinjstev in posameznikov (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo JAR 2011). ZHP ima pet strateških ciljev in sicer: omogočiti dostop do hrane najranljivejšim skupinam; izboljšati pogoje za pridelovanje hrane revnih kmetovalcev, izboljšati prehransko varnost, vzpostaviti mehanizme, ki bodo omogočali vladi odkup pridelka od malih kmetovalcev in utrditi sodelovanje z vsemi večjimi deležniki, vključenimi v proizvodnjo, nabavo in distribucijo hrane (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo JAR 2011).

Kot vidimo, se JAR sooča z visoko stopnjo brezposelnosti in družbene neenakosti, zaskrbljujoča pa je tudi nizka stopnja prehranske varnosti med ruralnim prebivalstvom. Revščina in zagotavljanje

prehranske varnosti sta tako ključna razvojna izziva JAR. V nadaljevanju bom predstavila poskuse JAR k naslavljanju le-teh in predstavila vlogo, ki jo imajo JZP.

4.2 Na poti k javno-zasebnim partnerstvom v Južnoafriški republiki

Leta 1994 so po koncu apartheida v JAR potekale prve demokratične volitve (Vlada JAR 2012, 4). To je povzročilo premik v filozofiji države, in sicer od vladanja (*government*) k upravljanju (*governance*), posledično pa so se v drugi polovici devetdesetih let pojavili novi mehanizmi, kot so koncesije, javno-zasebna partnerstva in privatizacija (Burger, 2006, 643). 1996 je osrednja vlada JAR s politiko o rasti, zaposlovanju in redistribuciji začela proces zmanjševanja finančnih obveznosti države in prenos pristojnosti na lokalno raven (Ministrstvo JAR za finance 1996; Vlada JAR 1998). To je pomenilo prenos bremena za zagotavljanja storitev in izvajanje programov zmanjševanja revščine na različne lokalne akterje, še posebej organizacije civilne družbe (Warshwawsky 2016, 425). Tako Bela knjiga o lokalnem upravljanju iz leta 1998, kot tudi Zakon o občinski ureditvi iz leta 2000 promovirata povečano vlogo JZP in organizacij civilne družbe (Warshawsky 2016, 427-8). V kontekstu JAR, organizacije civilne družbe razumem v skladu s Habibovo (2005) definicijo in sicer kot formalizirane, profesionalne nevladne organizacije z rednim financiranjem, kot tudi neformalne, slabo financirane, skupnostne organizacije in družbena gibanja ki delujejo kot antipod interesom države ali kapitala. Kot izhaja tudi iz vladnih dokumentov, so JZP v Južni Afriki promovirana kot gonilo dobrega upravljanja zaradi decentralizacije moči med različnimi institucijami in sektorji (Vlada JAR 1998; Vlada JAR 2012). Iz tega izhaja, da so JZP del post-apartheidske vladne strategije zmanjševanja revščine vse od začetka. Z leta 2002 sprejeto Integrirano strategijo prehranske varnosti so bili tudi prehranski programi vključeni v širši sistem JZP z namenom povečati vpliv programa (Ministrstvo JAR za kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo 2011).

Mehanizem JZP je v Južni Afriki uradno v uporabi vse od leta 1998 (Ministrstvo za finance JAR 2005, 11). Od takrat se je število partnerstev med javnim sektorjem, zasebnim sektorjem in civilno družbo vztrajno povečevalo, razvit pa je bil tudi zakonodajni okvir na nacionalni, regionalni in občinski ravni (Ministrstvo za finance JAR 2005, Vlada JAR 2012; Beegle et al. 2016). Leta 2000 je bil tako v okviru Finančnega ministrstva ustanovljen poseben oddelek za JZP, leta 2004 pa je ministrstvo tudi izdalo Priročnik za izvajanje JZP (Ministrstvo za finance JAR 2005, 11). Pred ustanovitvijo posebnega oddelka, so JZP spadala v okvir pristojnosti Nacionalne agencije Republike Južne Afrike za ceste, in sicer v obdobju 1998-2000 sta bili po modelu JZP zgrajeni dve plačljivi

cesti (Ministrstvo za finance JAR 2017a, 159). Posledično je bil vzpostavljen poseben oddelek za JZP z namenom preprečiti fiskalno neodgovornost znotraj JZP in tako ohraniti zaupanje vlagateljev v sposobnost preživetja tovrstnih partnerstev (Ministrstvo za finance JAR 2005, 12). Oddelek JZP je tako središče strokovnega znanja in izkušenj, ki zagotavlja tehnično pomoč pri oblikovanju javno-zasebnega partnerstva (Ministrstvo za finance JAR 2017b). Njegov namen je razvijati, oblikovati in spodbujati politiko JZP, formalizirati in standardizirati procese, zagotavljati spoštovanje mednarodnih dobrih praks in izvajanje usposabljanj za deležnike v javnem in zasebnem sektorju (Ministrstvo za finance JAR 2017a; Ministrstvo za finance JAR 2017b). Čeprav oddelek za JZP uradno ni pooblaščen za potrjevanje projektov, saj je le to v izključni pristojnosti Južnoafriškega finančnega ministrstva, oddelek uživa visoko stopnjo vpliva in verodostojnosti, zato je smiselno sklepati, da ima v odločevalskem procesu vendarle zadnjo besedo o projektih javno-zasebnega partnerstva (Ministrstvo za finance 2017b).

Definicija JZP v Južni Afriki je precej ozka in sicer:

JZP je pogodba med institucijami javnega sektorja in zasebnim partnerjem, pri čem zasebna stranka prevzame obsežno finančno, tehnično in izvedbeno tveganje v zasnovi, financiranju, gradnji in izvedbi projekta (Ministrstvo za finance JAR 2004, 5–7).

Priročnik južnoafriškega Ministrva za finance za izvajanje JZP (2004, 17) omenja dva specifična tipa JZP: i.) kjer zasebna stran prevzame vlogo izvajalca funkcij, ki jih ponavadi izvaja vlada, kot je npr. omogočanje dostopa do vode ali vzdrževanje cestne infrastrukture; ali kjer ii.) zasebna stran pridobi javno zemljišče za svoje lastne komercialne aktivnosti. Priročnik omenja tudi hibrid obeh tipov. Glede plačila priročnik izpostavlja dve možnosti in sicer, plačilo javnega sektorja zasebnemu za izvedbo storitev ali pa možnost zasebnega sektorja, da plačilo pridobi z zaračunavanjem pristojbin za uporabo infrastrukture. Priročnik tudi jasno pokaže razliko med JZP in drugimi oblikami sodelovanja z zasebnim sektorjem, kot so recimo javna naročila.

Oddelek za JZP smiselnost JZP presoja po naslednji treh kriterijih:

- zanesljivost
- stroškovna učinkovitost
- prenos tveganja

Ministrstvo za finance JAR (2017,159) izpostavlja različne oblike JZP in sicer:

- načrtovanje, financiranje, gradnja, upravljanje in prenos (NFGUP)
- oblikovanje, financiranje in upravljanje projektov (OFU)
- Načrtovanje, gradnja, delovanje in prenos (NGDP)
- strateško partnerstvo
- projekti za upravljanje naprav.

Izmed 31 projektov JZP, ki so bili izvedeni v 2016, je 23 NFGUP projektov, trije so OFU, prav tako trije so NGDP, ena je statusno partnerstvo in eden je projekt upravljanja objektov (Ministrstvo za finance JAR 2017a, 159). Ti projekti vključujejo gradnjo bolnišnic, različne transportne infrastrukture, turizem in sedeže institucij. Projekti so financirani s kombinacijo kapitala, dolga in v nekaterih primerih vladnega kapitala. Večina projektov je operativnih, pri čemer se je pri nekaterih projektni cikel že iztekel, nekateri projekti pa so bili tudi podaljšani (Ministrstvo za finance 2017a, 160). Potrebno je izpostaviti, da zaradi ozke uradne definicije, projekti, v katerih sodeluje civilna družba niso vključeni v poročilo.

Južna Afrika namerava v naslednjih treh letih (obdobje 2018–2020) za razvoj javne infrastrukture nameniti 65,806 milijard evrov, od tega je za investicije JZP predvidenih 1,15 milijard evrov, kar predstavlja 1,7 odstotka celotnega proračuna (Ministrstvo za finance JAR 2017, 161). Večina projektov JZP je na področju transportne infrastrukture, v naslednjih treh letih pa bodo večjo vlogo igrali projekti na področju energetike in upravljanja z odpadki (Ministrstvo za finance JAR 2017, 161). Južna Afrika predstavlja primer države globalnega juga, ki beleži največji porast JZP in kot opozarjata Bond (2000) in Warshawsky (2016) so ravno JZP tista, ki so v kontekstu post-apartheidske Južne Afrike omogočila državi decentralizacijo, privatizacijo in prenos osnovnih vidikov socialne države na druge akterje.

JZP v kontekstu JAR niso novost, vendar pa gre v večini primerov za izvajanje tradicionalnih JZP z namenom izboljšanja ali gradnjo infrastrukture. Mehanizem JZP se je na področju infrastrukture izkazal za učinkovitega. Delo je bilo končano v roku, v večini primerov se je izboljšala kvaliteta in znižala cena storitev za uporabnike, vpeljane so bile številne tehnološke inovacije. Ob primernih prilagoditvah, so lahko te izkušnje dodana vrednost tudi za razvojne JZP, vendar pa je potrebno zagotoviti enakovredni vpliv ciljnih skupin in civilne družbe. Z uporabo študije primera bom v

nadaljevanju predstavila izvajanje razvojnega JZP na področju spodbujanja lokalnega kmetijstva in njegove učinke na vključene deležnike ter širše okolje.

4.3 Študija primera razvojnega JZP: Projekt Agri-Food Bank

Agri-Food Bank (v nadaljevanju AFB) je primer razvojnega projekta JZP na področju spodbujanja lokalnega kmetijstva, ki je potekal od leta 2011-2013 (Vlada JAR 2011). Šlo je za pilotni projekt, katerega splošni cilj je bilo zagotavljanje prehranske varnost ranljivemu prebivalstvu v provinci Kwa Zulu-Natal, ustvarjati delovna mesta na podeželju ter izboljšati pogoje dela za male kmetovalce v provinci (Vlada JAR 2011). V sklopu projekta bi naj bile ustanovljene tudi podeželske banke hrane, ki bi odkupovale pridelek od kmetovalcev vključenih v projekt in dostop do zbrane hrane omogočala lačnim v urbanih okoljih (Vlada JAR 2011). V okviru projekta je imelo dnevni dostop do hrane 6000 ljudi na mesec, v distribucijo pa je bilo vključenih skupno 350 lokalnih organizacij (Vlada JAR 2011).

V projekt so bili vključeni štirje ključni deležniki (Vlada JAR 2011):

- oddelek za kmetijstvo, okolje in razvoje podeželja v provinci Kwa Zulu-Natal;
- mednarodna nevladna organizacija Techno Serve South Africa;
- južnoafriška nevladna organizacija Food-Bank South Africa (FBSA);
- mali kmetovalci živeči na območjih Jozini in Vulamehlo v provinci Kwa Zulu-Natal.

Vloga Oddelka za kmetijstvo, okolje in razvoj podeželja v provinci Kwa Zulu-Natal je bila prispevati finančna sredstva za izvajanje projekta (Vlada JAR 2011). Za triletni pilotni projekt je bilo namenjenih 70 milijonov južnoafriških randov (okoli 8,6 milijonov ameriških dolarjev po takratnem menjalnem tečaju), za izvedbo projekta pa sta bili izbrani lokaciji ravnine Makhatini (Makhatini flats) v Jozinu in Vulamehlo, ki obe sodita med območja za katera je značilna visoka stopnja brezposelnosti in omejena ekonomska aktivnost (Vlada JAR 2011). Za triletni pilotni program sta bili izbrani, ker gre hkrati gre za območji z visokim potencialom za kmetijsko dejavnost (Vlada JAR 2011). Primerjalna prednost Jozina je jez Pongolapoort, ki je drugi največji v državi po volumnu, ravnina Makhatini pa se ponaša z namakalnim sistemom, ki lahko služi 18.000 hektarom obdelovalne zemlje (Vlada JAR 2011).

Organizacija Techno Serve South Africa je kmetovalcem vključenim v mrežo nudila poslovno svetovanje, mentorstvo in podporo v celotnem procesu (Vlada JAR 2011). Gre za organizacijo, specializirano za razvijanje podjetništva ter svetovanje in podporo malim kmetovalcem pri vključevanju v trajnostne verige ponudbe (Techno Serve South Africa 2017). Tretji deležnik in pobudnik projekta je nevladna organizacija FBSA, ki danes deluje pod imenom FoodForward South Africa in je bila vzpostavljena leta 2009 s podporo mednarodne mreže bank hrane (*Global foodbanking network*), Južnoafriške vlade in organizacij civilne družbe (FoodForward South Africa 2017). FBSA je kot nevladna organizacija v JAR registrirana od leta 2009, njen mandat pa je dnevna koordinacija zbiranja odvečnih prehranskih produktov tako od pridelovalcev in prodajalcev in redistribucija teh produktov lačnim ljudem v urbanem okolju preko mreže bank hrane po celotni državi. Banke hrane tako najdemo v krajih kot so Durban, Johannesburg, Cape Townu, Port Elizabeth, Pietemarițburg, Tshwane, George (FoodForward South Africa). Na nacionalni ravni mreža prehranskih bank pri pridobivanju hrane in drugih prehranskih izdelkov sodeluje z različnimi deležniki kot so pridelovalci hrane, prodajalci, južnoafriška vlada, kot tudi potrošniki (FoodForward South Africa). Kot rečeno, je FBSA članica mednarodne mreže bank hrane imenovane *Global FoodBanking Network (GFN)*.

Banke hrane so neprofitne humanitarne organizacije, ki so namenjene predvsem zbiranju in distribuciji hrane tisti, ki je nimajo ali se soočajo z njenim pomanjkanjem oz. tistim, ki si zaradi oteženih življenjskih razmer ne morejo privoščiti ustreznega nakupa hrane (Evropska federacija bank hrane; Slovenska banka hrane). Pomembno je izpostaviti, da distribucija hrane poteka brezplačno, saj se hrana zbira iz naslova prostovoljnih prispevkov, donacij in sponzorstev, medtem ko njena distribucija poteka s pomočjo prostovoljcev in različnih humanitarnih ter človekoljubnih organizacij (Slovenska banka hrane). Koncept bank hrane izhaja Združenih držav Amerike, natančneje zvezne države Arizona, kjer je leta 1967 John Van Hengel ustanovil prvo banko hrano imenovano St. Mary's Food Bank Alliance (Evropska federacija bank hrane). V Evropi je bila prva banka hrane vzpostavljena leta 1984 v Bruslju v Belgiji, do leta 1992 pa so banke hrane odprli tudi v Španiji, Italiji, Irski in na Portugalskem (Evropska federacija bank hrane). Globalna finančna kriza leta 2008 je s sabo prinesla tudi porast bank hrane v državah, ki veljajo za bogate kot sta Nemčija in Velika Britanija. Leta 2010 je bila prva banka hrane ustanovljena tudi v Sloveniji (Slovenska banka hrane).

Med deležnike JZP sodi tudi ciljna skupina projekta, mali kmetovalci živeči na območjih Jozini in Vulamehlo v provinci Kwa Zulu-Natal. Konkretni cilj projekta je bilo mentorstvo omogočiti od 250 do 450 majhnim kmetovalcem, ustvariti 100 stalnih delovnih mest in v začetni fazi razviti 400

hektarov obdelovalne zemlje (Vlada JAR 2011). Banke hrane, ki bi nastale v sklopu projekta bi od kmetovalcev odkupovale pridelek, kar bi jim zagotavljajo reden prihodek.

V zgornjih vrsticah sem predstavila splošne in konkretne cilje projekta, njegove ključne deležnike in njihove vloge v JZP. Na nadaljevanju se bom osredotočila na izvajanje JZP in analizo učinkov partnerstva na različne deležnike.

4.3.1 Izvajanje in učinki JZP

Pobudnik projekta Agri-Food Bank je bila organizacija FBSA (Vlada JAR 2011). Osnovni mandat FBSA je bila vzpostavitev bank hrane v številnih mestih po JAR z namenom naslavljanja revščine in pomanjkanja hrane v urbanih okoljih prek mreže 1500 organizacij. Glavna vira financiranja organizacije sta bila Globalna mreža bank hrane in južnoafriška vlada (Vlada JAR 2011). Leta 2011 je južnoafriška vlada nehala podpirati organizacijo zaradi razlike v dojemaju problema prehranske varnosti: Južnoafriška vlada namreč prehransko negotovost razume kot ruralni problem, strategija FBSA pa je bila osredotočena na urbana, mestna območja in je tako izpadla iz priroritnega financiranja (Warshawsky 2016, 432). Drimie in Ruysenaar (2010) opozarjata, da so se vladni programi za zagotavljanje prehranske varnosti osredotočali na pridelavo hrane namesto na dostop do hrane. FBSA se je posledično znašla pred izzivom kako zagotoviti dolgoročno financiranje, sploh v luči dejstva, da so mnogi v zasebnem sektorju FBSA razumeli kot organizacijo, ki promovira odvisnost namesto razvoja in se posledično niso odločili za donacije.

FBSA se je na ukinitve financiranja s strani vlade odzvala s popolnim prestrukturiranjem organizacije in centralizirala vse podružnice po okrilje ene sheme upravljanja (Warshawsky 2016, 432). Pred tem je bila vsaka izmed podružnic avtonomna z upravljanim odborom, osrednja pisarna pa je služila kot podporni mehanizem. FBSA je prav tako zmanjšala število zaposlenih iz 125 na 80 ljudi. S projektom Agri-food bank se je FBSA skušala vzpostaviti tudi kot razvojna organizacija, kar lahko razumemo kot odgovor na kritike mnogih v zasebnem sektorju, ki so FBSA razumeli kot organizacijo, ki promovira odvisnost namesto opolnomočenja ljudi (Drimie in Ruysenaar 2010; Warshawsky 2016).

V partnerstvo v projektu je bil vključen tudi TechnoServe, organizacija s sedežem v Združenih državah Amerike, ki izvaja projekte namenjene opolnomočenju in svetovanju malim kmetovalcev po celem svetu (TechnoServe South Africa). Kot že omenjeno, je kmetijstvo v JAR rasno in razredno razdeljeno, zato se je Techno Serve osredotočil na nudenje tehnične podpore in

vzpostavitev povezav z lokalnim trgom malim kmetovalcem v večinsko črnem predelu Jozini (Vlada JAR 2011). Potrebno je izpostaviti, da finančna sredstva za projekt prispeva vlada, kar pomeni, da je znotraj JZP ključen akter, ki odloča uspešnost projekta. Zamujanje pri plačilu kmetom je težava s katero se je projekt soočal vse od začetka. Nadalje, TechnoServe se je na samem začetku znašel pred izzivom najti dovolj kmetovalcev s potrebnim predznanjem in infrastrukturo za doseganje ciljev projekta. Težave so bile tudi pri koordinaciji med različnimi kmetovalci, saj pridelek ni bil usklajen. Zaradi pomanjkanje potrebne kmetijske mehanizacije so nekateri kmetovalci tako najeli visoka posojila z namenom izboljšanja lastne infrastrukture, vendar pa so se ves čas hkrati soočali z zamujanjem izplačil s strani države za pridelek, s katerimi bi stroške posojila lahko pokrili (Warshawsky 2016, 436–8).

Sklenemo lahko, da je Agri-Bank JZP rezultat potrebe države po politični legitimnosti za implementacijo svojih politik, kar ji je s sodelovanjem s civilno družbo tudi uspelo, FBSA pa je potrebovala denar za izvajanje svojih aktivnosti. V tem vidimo vzajemno korist sodelovanja, ki pa je sicer problematična saj je FBSA je za namen sodelovanja v JZP spremenila svoj osnovni mandat in organizacijsko strukturo. Techno Serve od partnerstva na prvi pogled ni imel neposredne koristi, vendar pa je mogoče zaključiti, da je organizacija s sodelovanjem pri projektu Agri-Food Bank vzpostavila prisotnost v JAR in postavila temelje za nadaljnje projekte, ki se trenutno izvajajo. Techno Serve je vzpostavil tudi uspešne povezave z lokalnimi oblastmi in zasebnim sektorjem (npr. partnerstva s podjetjem Kellogg's in trgovinsko verigo Massmart Walmart) (Techno Serve South Africa 2017). Kmetovalci, vključeni v projekt so pridobili tehnična znanja, vendar pa se sistem bank hrane, ki naj bi odkupovale njihov pridelek do konca pilotnega projekta ni popolnoma vzpostavil. Največjo težavo predstavlja pomanjkanje koordinacije med kmetovalci glede pridelka. Pogosta težava je tudi pomanjkanje nujno potrebnih kmetijskih orodij in elektrike na nekaterih kmetijah.

V tabeli so predstavljeni neposredni in posredni učinki JZP na različne deležnike in širše okolje. Ker gre za pilotni projekt, ki je trajal zgolj tri leta, sem učinke razdelila na kratkoročne in dolgoročne. Kot kratkoročno je opredeljeno obdobje prvega leta izvajanja projekta, kot dolgoročno pa preostali dve leti. Razdelitev je skladna z zasnovo projekta in tam opredeljenimi kratkoročnimi in dolgoročnimi cilji. Opredeljeni so tudi neposredni in posredni stroški skozi celoten cikel projekta

Tabela 4.1: Prikaz učinkov in stroškov projekta JZP na različne deležnike in širše okolje.

	Kratkoročni učinki	Dolgoročni učinki	Stroški
Ciljna skupina	<p><u>Neposredni:</u></p> <p>Tehnično svetovanje organizacije TechnoServe kmetovalcem s primerno kmetijsko opremo in predznanjem.</p> <p><u>Posredni:</u></p> <p>Delitve med kmetovalci</p>	<p><u>Neposredni:</u></p> <p>V tehnično svetovanje ob koncu projekta vključeno zgolj manjše število kmetovalcev.</p> <p>Banke hrane, ki bi naj od kmetovalcev odkupovale pridelek le delno operativne; odkup pridelka nereden.</p> <p><u>Posredni:</u></p> <p>Negotovost.</p>	<p><u>Neposredni:</u></p> <p>Stroški posojil, ki so jih najemali kmetovalci za nakup naprednejše kmetijske opreme, saj so tako lažje postali del projekta.</p> <p><u>Posredni:</u></p> <p>Zaradi zamujanja pri izplačilih za pridelek, nezmožnost odplačevanja posojil.</p>
Širše okolje	<p><u>Neposredni:</u></p> <p>Visoka motivacija lokalnih kmetovalcev za sodelovanje v projektu.</p> <p><u>Posredni:</u></p> <p>Projekt kot katalizator za sodelovanja na drugih področjih.</p>	<p><u>Neposredni:</u></p> <p>Boljša kmetijska oprema in tehnično znanje nekaterih kmetovalcev</p> <p>Brezplačni dostop do dnevnih obrokov hrane.</p> <p><u>Posredni:</u></p> <p>Prispevek k večji prehranski varnosti lokalne skupnosti.</p>	<p><u>Neposredni:</u></p> <p>Strošek ohranjanja rezultata v projekta</p> <p><u>Posredni:</u></p> <p>Strošek neprimerno porabljenih sredstev zaradi površne zasnove projekta.</p>

Javni in nevladni sektor	<u>Neposredni:</u> Raznolikosti deležnikov legitimnost JZP.	da projektu	<u>Neposredni:</u> Izvedba inovativnega pilotnega projekta kot referenca na nadaljnje projekte.	<u>Neposredni:</u> FBSA se je za namen projekta popolnoma prestrukturirala.
	<u>Posredni:</u> FBSA si zagotovi financiranje. TechnoServe prične z delovanjem v JAR.		<u>Posredni:</u> Nove možnosti za sodelovanje. TechnoServe vzpostavi prezenco v JAR.	Visoki finančni stroški investicije. Stroški prilagajanja zaradi zamujanja pri plačilih. <u>Posredni:</u> Nezmožnost investiranja v druge projekte zaradi visokih stroškov.

Vir: Prirejeno po Stadtler (2015, 78–9).

Pregled učinkov projekta Agri-Food Bank nam pokaže, da projekt ni dosegel zastavljenih ciljev. Namen projekta je bilo zagotavljanje tehnične podpore in mentorstva malim kmetovalcem ter kasnejši odkup njihovega pridelka, kar je bilo delno doseženo, vendar pa se je večina celoten čas projekta soočala z zamikom pri izplačilih. To je vplivalo tudi na delo nevladnih partnerjev v JZP in posledične zamude pri doseganju predvidenih rezultatov. V okviru projekta bi naj bile tako za namen distribucije vzpostavljene podeželske banke hrane, vendar pa te do zaključka projekta še niso bile popolnoma vzpostavljene in operativne. To je v samo izvedbo projekta prineslo določeno raven frustracij, sploh za organizacijo TechnoServe, ki je bila takrat še novinka v JAR. Kljub vsemu je TechnoServe s pomočjo projekta vzpostavil prisotnost v državi in danes s partnerji zasebnega sektorja izvaja številne projekte spodbujanja lokalnega kmetijstva. Kljub visokim stroškom investicije so primerjalno gledano največji strošek utrpeli kmetovalci z najemanjem posojil za modernizacijo lastne kmetijske opreme. Projekt je namreč v svoji zasnovi predpostavil določeno raven zahtevane kmetijske opreme in predznanja, ki pa so se v kontekstu izbranih območij izkazala za (pre)visoka. To postavlja pod vprašaj proces priprave projekta in raven vključenosti ciljne skupine. Projekt je imel nekatere pozitivne učinke na širše okolje, kot je recimo modernizacija kmetijske opreme in pridobitev novega znanja, vendar pa se v luči izredno omejenih sredstev postavlja vprašanje zmožnosti uporabe le teh za zagotavljanje lastne prehranske varnosti tudi na dolgi rok.

5 ŠTUDIJA PRIMERA: HAITI

V tem poglavju se posvečam študiji primera Haitija. Poglavje je razdeljeno na tri dele. V podpoglavju 5.1 analiziram zgodovinske vzroke, ki nam pomagajo razumeti ključne razvojne izzive Haitija v današnjih časih ter izkušnje države z mednarodno razvojno pomočjo. Podpoglavje 5.2 je namenjeno predstavitvi uporabe mehanizma JZP. V podpoglavju 4.3 sledi študija primera razvojnega JZP na področju spodbujanja lokalnega kmetijstva in njegovih učinkov na deležnike in širše okolje.

5.1 Razvojni izzivi Haitija

Z BDP-jem 846 ameriških dolarjev na prebivalca, je Haiti najrevnejša država na ameriškem kontinentu ter ena najrevnejših na svetu (Svetovna banka 2017). Država se sooča s pomanjkanjem na vseh področjih in nezmožnostjo zagotavljanja osnovnih storitev prebivalstvu, med katerim 2,5 milijona ljudi (24 odstotkov prebivalstva), živi z manj kot 1,23 USD na dan (Svetovna banka 2017). Vrednost Ginijevega koeficienta 0,61 nadalje pokaže, da je Haiti tudi ena izmed držav z največjo neenakostjo na svetu (Svetovna banka 2017).

Politične in ekonomske realnost Haitija ni mogoče razumeti brez analize zgodovinskih vzrokov ki so pripeljali do začaranega kroga revščine v državi, ki je v 18. stoletju zaradi svojih naravnih bogastev veljala za najbogatejšo kolonijo na svetu (Ferrer 2012, 40). Haiti je postal francoska kolonija leta 1625 in je ostal po francosko oblastjo vse do leta 1804 (Ferrer 2012, 40). Francozi so kolonijo poimenovali Saint- Domingue. Ekonomisti ocenjujejo, da je okoli leta 1780 Haiti predstavljal 50% francoskega GNP, saj je Francija iz Haitija uvažala sladkor, kavo, tobak, bombaž, kakav, indigo in druge produkte (Girard 2010, 15). Ocenjujejo da je v tem obdobju polovica sladkorja in kave konzumirane v celotni Evropi prihajala iz Haitija (Ferrer 2012, 41). Z namenom iztržiti čim večji profit iz naravnih bogastev na otoku, še posebej sladkornega trsa so francoski kolonisti uvažali sužnje iz zahodne Afrike, kar pomeni da je status najbogatejše kolonije na svetu temeljil na sužnelastništvu (Girard 2010; Ferrer 2012). Leta 1791 so se sužnji uprli in sledila je Haitijska revolucija, prvi uspešni upor sužnjeve, ki se je končal ne le z zmago nad francosko vojsko leta 1803, temveč z odpravo suženjstva in ustanovitvijo neodvisne države leto kasneje (Ott 1973; Girard 2010). Z uspešno izpeljano revolucijo in pridobljeno neodvisnostjo se je tako leta 1804 otok uradno preimenoval v Haiti, kar v jeziku staroselcev pomeni 'dežela gora' (Ferrer 2012, 44).

Avtorji se strinjajo, da je sužnjelastniški sistem na Haitiju v obdobju francoske kolonialne vlade veljal za najbolj brutalnega v regiji (Farmer 2003; Girard 2010; Ferrer 2012). Iz zgodovinskih dokumentov, ki dokumentirajo suženjstvo na območju Srednje Amerike je namreč razvidno, da je bila smrtnost med sužnji na Haitiju daleč najvišja, saj je večina umrla v par letih, pogosti so bili tudi samomori, še posebej med ženskami. Kolonialistom se je bolj izplačalo uvažati nove sužnje, kot poskrbeti za izboljšane pogoje dela. Zgovorne so tudi številke. Če je leta 1681 na plantažah na otoku delalo 2000 afriških sužnjev, je ta številka do leta 1789 dosegla pol milijona.

Po razglasitvi neodvisnosti je Francija v zameno za prepoznanje Haitija kot neodvisne države zahtevala odškodnino za zemljo bivših sužnjelastnikov, ki je bila zasežena po revoluciji (Farmer 2003; Girard 2010). Razglasitvi neodvisnosti je sledil tudi mednarodni bojkot izdelkov iz Haitija, saj so ZDA in vse večje evropske kolonialne velesile v primeru Haitija kot novoustanovljeni državi osvobojenih sužnjev prepoznale nevaren precedens in grožnjo lastnim interesom, ki so v veliki meri temeljili na suženjski delovni sili v Afriki in Aziji (Schmidt 1995; Hallward 2010; Girard 2010; Ferrer 2012). Leta 1838 se je takratni predsednik Haitija Boyer zavezal Franciji plačati dolg v višini 150 milijonov frankov, ki je za več kot 80 let onеспobil gospodarstvo na otoku in je bil z visokimi obrestmi poplačan šele leta 1922 (Hallward 2010; Girard 2010).

Po atentatu na takratnega haitijskega predsednika, so leta 1915 po ukazu ameriškega predsednika Woodrova Wilsona Haiti okupirale Združene države Amerike, z namenom utrditi svoj vpliv v regiji in omejiti evropske interese, predvsem Nemčije (Danticat 2015; Schmidt 1995). Predstavniki ZDA so imeli pravico veta na vse vladne odločitve, pripadniki enote mornarice ameriške vojske pa so služili kot nadzorniki v posameznih provincah (Schmidt 1995,49). Lokalne institucije so ostale pod nadzorom Haitijcev, ki pa so vsi pripadali višjemu razredu t.i. mulatov, potomcev otrok afriških sužnjev in belskih sužnjelastnikov, ki so imeli do večinsko črnega prebivalstva podobno izkoriščevalski odnos kot kolonialisti (Schmidt 1995; Danticat 2015). Ne gre za prvi poskus prevzeti nadzor nad državo, saj je ameriški predsednik Andrew Jackson že za časa svojega predsedovanja (1829–1837) želel k ZDA aneksirati tako Haiti kot Dominikansko republiko (Schmidt 1995; Danticat 2015). Zaradi vse večjega vpliva Nemčije na otoku, je leta 1910 ameriško zunanje ministrstvo podprlo konzorcij ameriških investorjev pod vodstvom National City bank iz New Yorka pri prevzemu edine haitijske komercialne banke imenovane Banque Nationale d'Haiti, ki je služila tudi kot državna blagajna (Schmidt 1995, 94). Okupaciji leta 1915 je sledil takojšen prenos finančnih rezerv v ZDA in sprememba člena ustave, ki je tujcem odrekal lastniške pravice (Danticat 1015). Čeprav se je okupacija uradno končala leta 1934, je prisotnost ameriškega vpliva na gospodarstvo kot tudi notranje zadeve države ostala (Schmidt 1995, 48). Natančneje, nadaljevale

so se ameriške investicije v infrastrukturo, v sodelovanju z haitijskimi elitami pa sta še naprej delovala tudi trgovinska centra v krajih Port au Prince in Port Haitien (Schmidt 1995, 48).

Pred letom 1970 je bil Haiti razvojne pomoči deležen zgolj v majhnem obsegu, v 60-ih in 70-ih letih dvajsetega stoletja pa je bil Haiti deležen razvojne pomoči Mednarodnega denarnega sklada, Svetovne banke in ZDA usmerjene predvsem v razvoj podeželja in izobraževanje. Kot izpostavljata De Wind in Kinley (1988, 49) so omenjeni donatorji sledili teoriji modernizacije in teoriji osnovnih potreb, ki izpostavljata razvoj infrastrukture in kapacitet marginaliziranih območij in skupnosti kot osnovo splošnemu napredku. Šlo je za kombinacijo pomoči v hrani, ki so jo prispevale ZDA (teorija osnovnih potreb), medtem ko so se mednarodne organizacije osredotočile na posodobitev zanemarjene kmetijske infrastrukture in izobraževanje ruralnega prebivalstva (teorija modernizacije) (De Wind in Kinley 1988, 49). Pomoč se je izkazala za neuspešno, saj ni prinesla zelenega gospodarskega napredka in višje stopnje izobraženosti med prebivalstvom. Leta 1972 je ekipa ameriških preiskovalcev odkrila, da je bilo v obdobju med letoma 1955 in 1963 zgolj 20 odstotkov pomoči porabljene za financiranje dejanskih razvojnih projektov (Farmer 2003). Krivdo so pripisali korupciji in slabemu upravljanju s sredstvi režima takratnega haitijskega predsednik Francois Duvalierja znanega tudi kot Papa Doc. Katastrofalno poročilo o porabi sredstev in visoka stopnja kršitev človekovih pravic s strani Duvalierjevega režima so botrovali odločitvi ZDA k suspenzu pomoči Haitiju, medtem ko je bil obseg pomoči Svetovne banke in Mednarodnega denarnega sklada močno okrnjen (De Wind in Kinley 1988; Klak 2000).

Leta 1972 je po smrti očeta oblast prevzel Jean-Claude Duvalier (z vzdevkom Baby Doc) in Haiti je ponovno postal ena izmed največjih prejemnic razvojne pomoči. Med letoma 1973 in 1981 je Haiti prejel skupno 450 milijonov ameriških dolarjev razvojne pomoči s strani mednarodnih organizacij, ZDA in različnih evropskih držav (De Wind in Kinley 1988). Razvojno pomoč je v celoti upravljala haitijska vlada, kot izpostavljata De Wind in Kinley (1988, 2. poglavje) pa je šlo večinoma za vezano pomoč, saj je USAID-ov program 'Food for peace' tako določal, da mora biti hrana po nizki ceni prodana haitijski vladi in nato razdeljena med ljudi, kot tudi, da mora biti del hrane predan v distribucijo zasebnemu sektorju. Evalvacija 12,1 milijon ameriških dolarjev vrednega projekta, ki jo je leta 1982 opravila Agencija za mednarodni razvoj je pokazala, da sta bila za namen projekta porabljena zgolj 2 milijona ameriških dolarjev (De Wind in Kinley 1988; Girard 2010). Razvojna pomoč se je zaradi korupcije v državnem vodstvu in neorganiziranosti pri implementaciji ponovno izkazala za neučinkovito (Poročilo Agencije za mednarodni razvoj 1982). Vladavina Jean-Clauda Duvalierja se je končala leta 1986 z njegovim izgonom v Francijo (Girard 2010, 99).

Potrebno je razumeti, da so se v tem času pomembni premiki dogajali tudi na področju razvoja, saj je tudi tja prodrli neoliberalizem, kar je pomenilo spremembe v razumevanju razvojne pomoči (Girard 2010; De Wind in Kinley 1988). Neoliberalna teorija razvoja temelji na deregulaciji gospodarskih aktivnosti in liberalizaciji trga (Escobar 1992; Klak 2000; Lal 2000). V praksi je to pomenilo, da sta Svetovna banka in Mednarodni denarni sklad nadaljnje pridobivanje pomoči pogojevala s popolno liberalizacijo trga, ki pa je imela negativne posledice za haitijske poljedelce, predvsem pridelovalce riža in sladkorja (Klak 2000, 30). Z liberalizacijo so mednarodne korporacije, večina s sedežem v ZDA, dobile možnost izvažanja na otok, kar pa je predstavljalo neloyalno konkurenco haitijskim pridelovalcem, ki niso mogli tekmovati s cenami mednarodnih korporacij. Kot ugotavlja Farmer (2003, 40–43), se je lokalno pridelovanje riža sčasoma izkazalo za nedonosno in je bilo večinoma opuščeno, mednarodna podjetja pa so posledično postopoma zvišala cene. Leta 1990 izvoljeni predsednik Aristide, prvi demokratično izvoljeni predsednik Haitija si je prizadeval za kmetijsko reformo in investicije v socialni in zdravstveni sistem, ki sta bila pol desetletjih vladanja družine Duvalier popolnoma uničena (Girard 2010, 110). Leta 1991 je bil s strani haitijske elite izveden coup d'état, na kar se je mednarodna skupnost odzvala s popolno prekinitvijo razvojne pomoči (Farmer 2003, 45). Leta 1994 so Združeni narodi kot odgovor na politično nestabilnost uvedli embargo na uvoz vsega blaga razen humanitarne pomoči (Farmer 2013, 46). Posledica uničenega trga riža in nenadne prekinitve pomoči je rezultirala v podhranjenosti in visoki stopnji revščine večine prebivalstva. Indeks človekovega razvoja iz leta 1994 je Haiti uvrstil na 137 mesto, z enim najslabših kazalcev na področju prehranjenosti in gospodarskega razvoja. Statistike UNDP kažejo, da je leta 1993 zaradi podhranjenosti na Haitiju umrlo okoli 1000 otrok na mesec (UNDP 1994). Danes je Haiti popolnoma odvisen od uvoza hrane, katere cene so zaradi visoke inflacije vse višje, priča pa smo tudi množičnim selitvam ruralnega prebivalstva v že tako prenaseljena mesta.

Razvojna pomoč je bila na Haitiju ponovno vzpostavljen v drugi polovici devetdesetih let dvajsetega stoletja. Kot izpostavlja Girard (2010, 176) je v obdobju 1994-1995 haitijski BDP znašal 2,5 milijardi ameriških dolarjev, od tega je okoli 75 odstotkov predstavljala razvojna pomoč. V tem času sta tako Svetovna banka kot Mednarodni denarni sklad nadaljnjo pomoč pogojevala s privatizacijo vseh strateških podjetij v lasti države (Wah 1997, 16). Kot ključna so bila izpostavljena naslednja: telekomunikacijsko podjetje, energetska podjetje, mlin cementa, mlin moka, pristanišče in letališče v Port-au-Princeu, dve banki in podjetje za pridelavo krme (Wah 1997, 16). Kot opozarja Wah (1997, 17-21) pa je šlo za povprečna podjetja, ki so se soočala s finančnimi in strukturnimi težavami ter bi bilo iluzorno pričakovati, da bo zgolj njihova privatizacija zagotovila ekonomsko okrevanje v državi brez zrelega gospodarstva in vzpostavljenih formalnih struktur za

poslovanje. Sočasno so Haiti preplavile različne mednarodne nevladne organizacije in razvojne agencije v želji po obnovi in razvoju infrastrukture, vzpostavitvi delujočega zdravstvenega (Haiti se je soočal s pandemijo virusa HIV) in šolskega sistema, kot tudi promociji trgovanja (Girard 2005; Farmer 2013). Hitro se je pokazalo, da različni akterji sledijo različnim teorijam razvoja in tako so se na Haitiju sočasno izvajali projekti, katerih teoretska osnova je segala od neoliberalizma do teorij participacije in modernizacije, kar je privedlo do vse glasnejših pozivov h kritični analizi vloge mednarodne skupnosti na Haitiju (Escobar 1992; Farmer 2003).

Ko so bili leta 2000 predstavljeni Razvojni cilji tisočletja, se je prisotnost in aktivnost različnih mednarodnih razvojnih akterjev na Haitiju še okrepila (Farmer 2003; Girard 2005). Junija 2004 je bila v odgovor na ponovno politično nestabilnost v državo poslana stabilizacijska misija Združenih narodov imenovana MINUSTAH, njen mandat pa se je skozi leta spreminjal (Stabilizacijska misija ZN za Haiti- MINUSTAH). Varnostni svet Združenih narodov je aprila 2017 sprejel resolucijo, da se mirovna misija MINUSTAH izteče oktobra 2017, kar pomeni da bo 2300 pripadnikov modrih čelad še letos zapustilo državo (Stabilizacijska misija ZN za Haiti- MINUSTAH). Čeprav Združeni narodi ocenjujejo, da je bila misija uspešna, Haitijci na modre čelade gledajo z nekoliko več skepse, saj so njihovo prisotnost ves čas spremljale obtožbe o različnih oblikah zlorabe (Lotto Persio 2017, 13. april). Od začetka misije je bilo proti MINUSTAH podanih 2000 prijav spolnega napada in zlorabe (Lotto Persio 2017, 13. april).

Danes Haiti še vedno okreva po globalni recesiji iz leta 2008, uničujočem potresu sedme stopnje po Rihterjevi lestvici iz leta 2010 in nedavnih orkanih, ki so popolnoma uničili dotrajano infrastrukturo in prestolnico Port au- Prince spremenil v ogromno šotorsko naselje. V potresu je po ocenah haitijske vlade umrlo okoli 300.000 ljudi, več kot milijon pa jih je izgubilo dom. Istega leta je kot posledica slabih higienskih razmer na otoku izbruhnila tudi pandemija kolere (Katz 2013, 10. januar). Zaradi velikega števila nevladnih organizacij, ki delujejo v državi, Haiti pogosto imenujejo tudi država NGO-jev (Klarreich in Polman 2012, 31. oktober). Trenutno namreč na različnih lokacijah po državi deluje več kot 10.000 nevladnih organizacij iz celega sveta, kar je najvišje število nevladnih organizacij na prebivalca na svetu (Baptiste 2015, 10. julij). Več kot 80 odstotkov vseh socialnih storitev opravijo nevladne organizacije, kar pomeni, da ima Haiti najbolj privatiziran sektor socialnih storitev na celotnem ameriškem kontinentu. Vendar pa Peter Hallward (2010) opozarja, da je izraz 'nevladni' nekoliko netočen za opis večine organizacij, saj le-te 70 odstotkov sredstev dobijo od razvojnih agencij različnih držav, kot je npr. USAID. Potrebno je tudi omeniti, da nevladne organizacije ohranjajo popolno kontrolo na finančnimi sredstvi in njihovim razpolaganjem, kar pomeni, da je vloga haitijske vlade v mnogih pogledih marginalizirana

(Klarreich in Polman 2012, 31. oktober). Kljub milijardam, ki so bile zbrane za obnovo po potresu, tisoči še vedno živijo v začasnih bivališčih, odvisni od humanitarne pomoči in pomoči v hrani. Obnova Haitija prav tako ni pomenila delovnih mest za Haitijce, saj je večina organizacij za izvedbo infrastrukturnih projektov najela tuje izvajalce in svetovalna podjetja.

Kolonialna zgodovina, desetletja korupcije v državnem vodstvu, neprimerno izvajanje programov razvojne pomoči in naravne nesreče so Haiti bolj ali manj izčrpale. Država ostaja odvisna od razvojne pomoči, z več kot 10.000 prisotnimi nevladnimi organizacijami in misijo ZN, pa je pojem razvojno sodelovanje dobil novo razsežnost. Zaradi kroničnega nezaupanja vladi, milijarde namenjene za obnovo Haitija po različnih naravnih nesrečah ostajajo na bančnih računih organizacij, ki so denar zbrale. Denar, ki je bil zbran z namenom pomoči najranljivejšim, kar je v primeru Haitija skoraj tretjina prebivalstva, ostaja neporabljen. Vpliv mednarodne skupnosti v državi je izjemen, lahko govorimo celo o vzporednem sistemu upravljanja države. Vse to predstavlja zanimiv kontekst za preučevanje JZP, saj se mnoge države, ki sodijo v skupino najmanj razvitih oziroma najbolj ranljivih soočajo s podobnim pomanjkanjem stabilnih in suverenih javnih institucij. Hkrati so to države, ki se soočajo z največjimi razvojnimi izzivi, JZP pa so promovirana kot odgovor na le-te. Ker naj bi javni sektor v teh partnerstvih igral vlogo branitelja javnega interesa se pojavi pomislek v kolikšni meri je to sploh suvereno sposoben narediti. To posledično postavi pod vprašaj primernost mehanizma JZP za izvajanje mednarodnega razvojnega sodelovanja v najbolj ranljivih državah sveta. V nadaljevanju bom pogledala, kakšne so izkušnje Haitija z izvajanjem JZP.

5.2. Na poti k javno-zasebnim partnerstvom na Haitiju

Javno-zasebna partnerstva so se na Haitiju začela pojavljati v drugi polovici devetdesetih let prejšnjega stoletja z namenom obuditve haitijskega gospodarstva (Concordia 2014, 2). Takratni predsednik Rene Preval je v JZP videl ogromen potencial, vendar pa se je večina projektov izkazala za neuspešne, saj ni prišlo do zelenih dolgoročnih pozitivnih učinkov na gospodarsko rast (Concordia 2014,2). JZP so ponovno zaživela s Prevalovim ponovnim prihodom na oblast, ki je v JZP videl način, kako oživiti gospodarstvo in rešiti problem slabega upravljanja državnih podjetij. Posebno pozornost je namenil področju telekomunikacij, elektrike in upravljanja z vodnimi viri. Po potresu 2010 so se JZP omenjala tudi kot učinkovit pristop k po-potresni obnovi infrastrukture (Klarreich in Polman 2012; Katz 2013).

Z namenom privabiti več zasebnih investitorjev je haitijska vlada leta 2012 odprla posebno enoto za JZP (fr. *Unité Centrale de Gestion des Partenariats Public-Privé*), ki deluje v okviru ministrstva za finance, trenutno pa je v pripravi tudi zakon za izvajanje JZP (Svetovna banka 2016a). Haiti je do sedaj uspešno izvedel pet projektov JZP na področju energetike, transporta in dostopa do pitne vode v višini 125 milijonov ameriških dolarjev (Svetovna banka 2016a). Projekti JZP so načeloma sledili predhodni liberalizaciji na omenjenih področjih. Eden najodmevnejših projektov JZP je projekt Haiti Teleco na področju telekomunikacijskih storitev iz leta 2010. Po liberalizaciji telekomunikacijskega trga leta 2000, je državno podjetje Teleco, ki je prej uživalo monopolni položaj na trgu, utrpelo štiriodstoten padec deleža. Finančni primanjkljaj, ki je nastal tudi zaradi korupcije v podjetju, je krila Haitijska centralna banka s subvencijami več kot milijon ameriških dolarjev na mesec. Neuspešno poslovanje je haitijsko vlado in centralno banko pripeljalo do odločitve, da Teleco prek JZP preda v upravljanje uveljavljenemu telekomunikacijskemu investitorju na podlagi mednarodnega razpisa. Aprila 2010 je haitijska centralna banka podpisala dogovor o partnerstvu z vietnamskim telekomunikacijskim podjetjem Viettel, ki je bilo izbrano med tremi ponudniki. S podpisom dogovora je bilo ustanovljeno novo podjetje z imenom Haiti National Telecommunications S.A. ali Natcom, ki je uradno začelo delovati septembra 2011. V procesu priprave razpisa in izvedbi razpisa je haitijski centralni banki svetovala Mednarodna finančna korporacija, ki sodi v skupino Svetovne banke. Mednarodna finančna korporacija (angl. IFC-International Finance Corporation) je bila ustanovljena leta 1956. Podjetje Viettel se je z investicijo v višini 99 milijonov dolarjev zavezalo nadgraditi obstoječo telekomunikacijsko infrastrukturo, izboljšati telekomunikacijske storitve in zgraditi prvo optično mrežo na Haitiju, ki bi omogočala internetni dostop tudi v oddaljenih predelih (Concordia 2014, 2). Danes je Haiti s 5000 km dolgo mrežo optičnih kablov na prvem mestu med karibskimi državami po velikosti infrastrukture optičnih kablov. Po podatkih ZN za leto 2016, ima dostop do interneta 12,8 odstotkov prebivalstva (Internet Live Stats 2016).

Haitijska vlada v JZP polaga upe za revitalizacijo lastnega gospodarstva (MDS 2014). Kot prikazuje primer Teleco, so se JZP izkazala kot priročna rešitev v primeru državnih podjetij, ki so poslovala z izgubo. Vendar zaradi liberalizacije vseh ključnih gospodarskih panog sama izvedba JZP meji na privatizacijo. Skrbi pomanjkanje transparentnosti pri snovanju razpisov in izboru partnerjev ter izbor projektov, ki niso nujno v sozvočju z razvojnimi prioritetami. Potrebno je izpostaviti tudi, da je pravilnik o JZP na Haitiju šele v pripravi, kar pomeni, da se JZP trenutno izvajajo brez jasno določenega sklopa določil in standardov, ki bi opredeljevali primernost posameznega JZP. V zadnjih letih haitijska vlada vlaga velike napore v pridobivanje investitorjev na vseh področjih, vendar pa investiranje samo po sebi ne pomeni nujno izboljšanja življenjskega standarda za prebivalce.

Tretjina prebivalstva namreč živi z manj kot 1,23 ameriškega dolarja na dan in kljub investicijam, večina infrastrukture porušene v potresu pred sedmimi leti še vedno ni obnovljene oziroma ljudje še vedno nimajo zagotovljenih nadomestnih domov (MDS 2014). Eno izmed področij, ki je deležno velikega interesa, je kmetijstvo (MDS 2014). Na priporočilo ekonomista dr. Paula Collierja, ki je v posebnem poročilu iz leta 2009 priporočil JZP in izvozno naravnano kmetijstvo kot načrt za razvoj Haitija, se država usmerja v izvozno kmetijstvo (Hallward 2010; Vansteenkiste 2017). Usmerjanje v izvozno kmetijstvo je strategija, ki naj bi pomembno vplivala na zmanjševanje revščine in lakote ter omogočala nova delovna mesta (Collier 2009, 10). Gre za usmeritev, ki zahteva precejšnje investicije v kmetijsko in podporno infrastrukturo, kot tudi dostop do primerne obdelovane zemlje. Zaradi potrebe po visokih finančnih vložkih in tehničnemu znanju so omenjeni projekti pogosto zasnovani kot JZP. Primer takšnih JZP je projekt Agritrans, ki bo predstavljen v nadaljevanju kot študija primera na podlagi katerega bom ugotavljala prednosti in pomankljivosti mehanizma za doseganje razvojnih ciljev.

5.3 Študija primera razvojnega JZP: Projekt Agritrans

Projekt Agritrans je JZP med Enoto za upravljanje JZP pri haitijskem ministrstvu za finance, s podporo ministrstva za kmetijstvo in zasebnim podjetjem Agritrans S.A. (Vlada Republike Haiti 2014). Namen 27 milijonov ameriških dolarjev vrednega projekta je pripraviti 3000 hektarov površin v severovzhodnem delu države za pridelovanje organskih banan in zelenjave za izvoz (Vlada Republike Haiti 2014). Dogovor o sodelovanju je bil podpisan oktobra 2014, Agritrans SA pa je postal prva prostotrgovinska kmetijska izvozna cona na Haitiju (Vlada Republike Haiti 2014). To pomeni, da je za obdobje sedmih let podjetje oproščeno plačila izvoznih in investicijskih davkov ter plačila carine.

Ključni deležniki v JZP so (Vlada Republike Haiti 2014; UNECE 2016):

- Enota za upravljanje JZP, ki deluje v okviru finančnega ministrstva
- zasebno haitijsko podjetje Agritrans
- Mali kmetovalci iz severovzhodnega dela države

V okviru JZP se je zasebni sektor zavezal k vpeljavi tehnologij, izgradnji potrebne infrastrukture, razvoju delovnih mest in prispevanju deleža finančnih sredstev (Vlada Republike Haiti 2014). Javni sektor naj bi zagotovil obdelovalne površine in prispeval takojšnje financiranje v višini 6 milijonov

ameriških dolarjev ter nadaljnjih 15 milijonov v letih 2015 in 2016. Agritrans je dobil obdelovalne površine v uporabo za 25 let. Skladno z dogovorom je 70 odstotkov pridelka namenjenega za izvoz, 30 odstotkov pa za prodajo na domačem trgu (Vlada Republike Haiti 2014).

Pred začetkom projekta je bila zemlja v rabi malih kmetov, ciljne skupine projekta, ki so pridelovali hrano za lastne potrebe in vzrejali živino (Coordination Europe-Haiti 2017; Schuller in Vansteenkiste 2017). Leta 2009 so združeni v kooperative s takratno vlado sklenili dogovor o najemu skoraj enega hektarja državne zemlje za namen pridelave hrane. Uporabljali so tradicionalne metode kmetovanja, s projekti ekonomskega opolnomočenja in spodbujanja lokalnega kmetijstva so bile na območju prisotne tudi nevladne organizacije kot so Oxfam, Veterimed in Agrisud (Schuller in Vansteenkiste 2017). Do spremembe je prišlo v začetku leta 2014, ko je haitijska vlada s spremembo namembnosti to zemljo spremenila v površine namenjene velikim, v izvoz usmerjenih kmetijskih projektov (Coordination Europe-Haiti 2017; Scheller in Vansteenkiste 2017).

V zgornjih vrsticah sem predstavila cilje projekta in vloge ključnih deležnikov v JZP. V nadaljevanju se bom osredotočila na izvajanje JZP in analizo učinkov partnerstva na različne deležnike.

5.3.1 Izvajanje in učinki JZP

Agritrans v svoji strategiji navaja, da se je pri pripravi projekta posvetoval s kmetovalci, ki so najemali obdelovalno zemljo predvideno za projekt (UNECE 2016). Na območju jih je delovalo okoli 3000, večina združena v različne kmetijske kooperative ali skupnostne organizacije. Gre za ciljno skupino projekta, saj je Agritrans kmetovalcem obljubil 3000 delovnih mest, izboljšanje transportne infrastrukture in udeležbo pri morebitnem dobičku. Lokalni kmetovalci so v večini nasprotovali projektu, saj bi njegova izvedba pomenila, da bodo ostali brez obdelovalne zemlje za lastni pridelek, hkrati pa bi preureditev pašnikov v obdelovane površine onemogočilo vzrejanje živine. V projektu Agritrans so kljub obljubam o zaposlitvi videli grožnjo lastni prehranski varnosti. Glavni pomislek kmetovalcev je bil, da projekt ne naslavlja problemov lokalne pridelave, temveč le-to onemogoča. Pri tem so jih podprle tudi različne haitijske organizacije kot so ITECA, PAPDA, Tet Kole in MPP, ki so poudarili da bo projekt pripeljal do razlastitve prej samozadostnih kmetovalcev in posledično negativno vplival na stanje prehranske varnosti v lokalni skupnosti (Coordination Europe- Haiti 2017). Poročila iz leta 2016 kažejo, da je bilo dejanskih zaposlitev 600, večina vezana na gradnjo infrastrukture, potrebne za zagon projekta, kjer pa so zaradi specifičnih

potrebnih znanj najemali predvsem tuje delavce (Coordination Europe-Haiti 2017). Dejanskih zaposlitev za haitijske kmetovalce je danes ob sistemu rotacije okoli 300. Posameznik lahko na plantaži dela največ štiri dni na mesec, plačilo pa je zelo nizko in sicer 3 ameriške dolarje na dan (Coordination Europe-Haiti 2017). Od predvidenih 3000 hektarjev je danes za pridelavo banan v uporabi 300 hektarjev zemlje, 600 hektarjev pa je šele v pripravi. Agritrans je začel v Evropo banane izvažati leta 2015 (UNECE 2016). Prva pošiljka banan je bila poslana v Nemčijo 8.9. 2015, drugi (in hkrati zadnji) izvoz pa beležijo dne 6.7. 2016 (Coordination Europe-Haiti 2017). Ustanovitelj podjetja Agritrans in začetni vodja projekta Jovenel Moïse je januarja 2017 postal predsednik države (Schuller in Vansteenkiste 2017). Haitijska vlada je projekt označila kot uspešen in trenutno preučuje možnost za izvedbo podobnih projektov tudi v severnem in zahodnem departmantu (UNECE 2016). Lokalno prebivalstvo projekt večinoma označuje kot neuspešen, saj ni zagotovil obljubljenih delovnih mest in sodelovanja z lokalnimi kmetovalci, prav tako pa so bile podrte številne hiše, za kar ljudje še niso dobili nobene kompenzacije (Coordination Europe-Haiti 2017). Živinorejci so bili prisiljeni popolnoma opustiti dejavnosti. Projekt je negativno vplival na prehransko varnost in posegel v socialne strukture v lokalnem okolju (Scheller in Vansteenkiste 2017).

Učinek projekta JZP na različne deležnike in širše okolje je predstavljen v spodnji evalvacijski tabeli. Kot deležniki so opredeljeni akterji javnega in zasebnega sektorja ter ciljna skupina. Pri preučevanju učinkov JZP bom razlikovala med neposrednimi in posrednimi učinki. Tabela prikazuje neposredne in posredne učinke ter stroške v treh časovnih dimenzijah: kratkoročno, srednjeročno in dolgoročno. V skladu s projektno zasnovo sem kot kratkoročno opredelila obdobje do enega leta od sklenitve dogovora o JZP, srednjeročno obsega obdobje prvih treh let implementacije projekta, dolgoročno pa obdobje po treh letih.

Tabela 5.1: Prikaz učinkov in stroškov projekta JZP na različne deležnike in širše okolje.

	Kratkoročni učinki	Srednjeročni učinki	Dolgoročni učinki	Stroški
Ciljna skupina	<p><u>Neposredni:</u></p> <p>Izguba kmetijsko-obdelovalne zemlje.</p> <p><u>Posredni:</u></p> <p>Ogrožena prehranska varnost.</p> <p>Poskusi spremembe strukture kmetijstva v lokalni skupnosti.</p>	<p><u>Neposredni:</u></p> <p>Delovna mesta za omejeno število kmetovalcev po sistemu rotacije.</p> <p>Neredno izplačilo dohodkov.</p> <p><u>Posredni:</u></p> <p>Kmetovalci so obravnavani kot poceni delovna sila.</p>	<p><u>Neposredni:</u></p> <p>Upad števila delovnih mest.</p> <p>Sprememba strukture kmetijstva v izvozno.</p> <p><u>Posredni:</u></p> <p>Razseljevanje lokalnega prebivalstva.</p>	<p><u>Neposredni:</u></p> <p>Izguba možnosti pridelave hrane za lastne potrebe.</p> <p>Izguba nepremičnin brez kompenzacije.</p> <p><u>Posredni:</u></p> <p>Strošek selitve</p> <p>Nezmožnost sodelovanja z drugimi organizacijami zaradi prekinitve projektov na območju.</p>
Širše okolje	<p><u>Neposredni:</u></p> <p>Uporaba državne zemlje preusmerjena v izvozno kmetijstvo</p> <p><u>Posredni:</u></p> <p>Intenzivno plantažno kmetijstvo.</p> <p>Povečana interakcija med kmetijskimi kooperativami.</p>	<p><u>Neposredni:</u></p> <p>Izgradnja cest za dostop do plantaže.</p> <p>Izgradnja namakalnega sistema.</p> <p><u>Posredni:</u></p> <p>Oobmočje je prva prostotrgovinska kmetijska izvozna cona v državi.</p>	<p><u>Neposredni:</u></p> <p>- izboljšana kvaliteta zemlje kot posledica namakanja</p> <p><u>Posredni:</u></p> <p>Zaščita zemlje pred erozijo vendar pa je zemlja nedostopna lokalnim kmetovalcem za lastno pridelavo.</p>	<p><u>Neposredni:</u></p> <p>- sprememba načina življenja kot posledica posegov v okolje</p> <p><u>Posredni:</u></p> <p>Izseljevanje prebivalstva v mesta.</p>

Javni in zasebni sektor	<u>Neposredni:</u> - vzpostavitev prve prostotrgovinske izvozne cone na Haitiju - večja legitimnost projekta kot posledica partnerstva	<u>Neposredni:</u> - dostop do novih znanj in ekspertize - vpliv na razvoj zakonodaje o JZP	<u>Neposredni:</u> - povečan izvoz - delovna mesta za lokalne kmetovalce -JZP prepoznana kot učinkovit način spodbujanja izvoznega kmetijstva	<u>Neposredni:</u> - visoki začetni stroški - stroški uvoza specializirane delovne sile za gradnjo infrastrukture
	<u>Posredni:</u> - umestitev Haitija na zemljevid izvoznih kvalitetnih organskih banan	<u>Posredni:</u> -povezovanje z novimi zainteresiranimi investitorji	<u>Posredni:</u> - načrtovanje podobnih projektov tudi v drugih predelih države	<u>Posredni:</u> - visoki stroški onemogočajo investicije v druge projekte

Vir: Prirejeno po Stadtler (2015, 78–9).

Prikaz učinkov na deležnike nam pokaže nesorazmerno visoke neposredne in posredne stroške ciljne skupine. Za namen izvajanja JZP je bila namreč kmetovalcem odvzeta zemlja, nekateri pa so izgubili tudi domove. Čeprav je v zasnovi projekta načrtovana kompenzacija za nastalo škodo, je kmetovalci do danes še niso prejeli. Prav tako niso bile popolnoma izpolnjene obljube o zaposlitvah na plantaži, ki je nastala v okviru JZP. Tisti, ki so zaposlitev vendarle prejeli, lahko delajo zgolj določeno število dni na mesec, saj zaposlovanje poteka po sistemu rotacije. Haitijska vlada v vmesnem poročilu o projektu za UNECE netočno navaja, da je zaposlitev na plantaži dobilo 3000 kmetov, kar je tudi cilj projekta. Gre namreč zgolj za število kmetov, ki so na območju obdelovali zemljo pred pričetkom projekta, zdaj pa so združeni v kmetijske kooperative, ki delujejo kot zastopnik kmetov v dogovarjanju z izvajalci projekta JZP. Zadnji podatki kažejo, da je bila zaposlitev do sedaj omogočena le okoli 600 posameznikom. Prav tako ni res, da so bili kmetje upravičeni do deleža dobička, saj plantaža do danes uradno še ni poslovala z dobičkom. Pojav intenzivnega plantažnega kmetijstva pomeni tudi spremembo za celotno širše okolje in čeprav se je kvaliteta zemlje ponekod izboljšala, kmetje do te zemlje nimajo dostopa in na njej ne morejo pridelovati hrane za lastne potrebe. Priča smo tudi izseljevanju prebivalstva v mesta, kot posledica sprememb v okolju. Pozitiven prispevek projekta je izgradnja cestne infrastrukture, kar bo lokalnemu prebivalstvu olajšalo dostop do domov. Glavni očitak cilje skupine izvajalcem projekta je, da pri projektu ne gre za spodbujanje lokalnega kmetijstva, temveč promocijo zasebnih interesov

političnih in gospodarskih elit v državi. Kljub visokim finančnim stroškom, je projekt prepoznan kot uspeh tako s strani javnega, kot zasebnega sektorja. Haitijska vlada tako že načrtuje izvedbo podobnih kmetijskih projektov drugod po državi in projekt Agritrans navaja kot primer dobre prakse za izvajanje JZP. To je zaskrbljujoče, saj ima projekt zelo očitne negativne posledice ne le na ciljno skupino, temveč tudi na širše okolje.

6 SKLEP

Pri pisanju magistrske naloge sta me vodili sledeči raziskovalni vprašanji:

- Kje vidimo priložnosti JZP kot mehanizma za izvajanje razvojnega sodelovanja?
- Katere so pomanjkljivosti JZP kot mehanizma za izvajanje razvojnega sodelovanja?

Na osnovi študija in zbranega gradiva sem identificirala sledeči pomanjkljivosti mehanizma za izvajanje razvojnega sodelovanja:

Trenutna opredelitev koncepta JZP ne omogoča celovitega pristopa k naslavljanju kompleksnih razvojnih problemov. Tekom raziskovanja teme sem ugotovila, da je potrebno za odgovor na omenjeni vprašanji najprej kvalitativno dopolniti obstoječi koncept JZP. Do neke mere je to tudi pričakovano, saj JZP v svojih začetkih niso veljala za razvojni model, temveč je šlo za finančni mehanizem, ki naj bi zagotavljal večjo stroškovno učinkovitost od tradicionalnih metod javnega naročanja. Ker so cilji razvojnega sodelovanja širši od zgolj doseganja stroškovne učinkovitosti, to pomeni, da je potrebno koncept temu primerno prilagoditi.

JZP s svojim poimenovanjem odpirajo vprašanje smiselnosti delitve družbe zgolj na dva sektorja, torej javni in zasebni, saj kot pravi Mintzberg (2015, 27): » dejansko obstajajo trije- javni, zasebni in pluralni«. Mintzberg (2015, 3.poglavje) javni sektor razume kot politični, zasebni sektor kot ekonomski in pluralni sektor kot skupnostni ali družbeni. Vsi trije sektorji skupaj tako tvorijo temelj, ki drži družbo in posledično državo v ravnovesju. Če natančneje pogledamo definicijo družbenega sektorja vidimo, da je dejansko govora o civilni družbi oziroma organizacijah civilne družbe. Sem spadajo tako nevladne organizacije, kooperative, sindikati, verske organizacije, univerze, kot tudi družbena gibanja in iniciative. Tisto, kar omenjeni sektor ločuje od javnega in zasebnega je, da gre za aktivnosti in združenja ljudi, ki niso v lasti niti javnih institucij kot tudi ne zasebnih; lastništvo pripada članom ali pa lastniška struktura sploh ni definirana (Mintzberger 2015,

29). Avtorji (Bebbington, Hickey in Mitlin 2006; Mintzberger 2015) v tem vidijo dodano vrednost *t.i.* tretjega sektorja, ki v skladu z binarno percepcijo razumevanja družbe ostaja spregledan, njegov potencial pa neraziskan. Iz definicij JZP nekaterih mednarodnih organizacij kot npr. OZN je razvidno, da zasebni sektor ne razumejo le zgolj v smislu profitnega zasebnega sektorja, temveč sem štejejo tudi organizacije civilne družbe. To kaže, da nedvomno obstaja zavedanje o pomembnosti civilne družbe kot akterja družbenih sprememb, vendar pa hkrati obstaja terminološki primanjkljaj, ki posledično izpostavlja problem umestitve organizacij civilne družbe v JZP v praksi. Vloga organizacij civilne družbe pri zmanjševanju problema revščine na globalnem jugu se v zadnjih treh desetletjih ni zgolj povečala, temveč je nevladni sektor prevzel vlogo enega izmed glavnih akterjev (Bebbington, Hickey in Mitlin 2006; Xaba 2015). Ta problem je najbolj razviden v luči dejstva, da ne obstaja enotna definicija razvojnih JZP, kot tudi ne jasen sklop pravil in standardov, ki bi jim države sledile pri pripravi projektov. Če želimo, da bodo razvojni JZP dejansko učinkoviti v naslavljanju razvojnih problemov, je potrebno spisati nove kriterije na podlagi katerih bomo ocenjevali primernost in kvaliteto posameznega projekta JZP.

Kot predpogoj JZP v razvojem sodelovanju je potrebno sodelovanje vseh ključnih deležnikov v vseh fazah razvoja projektov. Kot rečeno, razvojni izzivi zahtevajo transformacijo samega mehanizma in zagotavljanje prioritet, ki ne sledijo zgolj ekonomskim interesom posameznih partnerjev, natančneje Multilateralnih razvojnih bank, civilne družbe, zasebnega sektorja in vlad držav.

JZP zahtevajo stabilen in suveren javni sektor. JZP so v razvojem sodelovanju pogosto razumljena kot odgovor na izzive javnega sektorja v državah v razvoju. Ti izzivi so neposredno povezani z doseganjem razvojnih prioritet in gospodarskimi interesi. Vendar pa se države v razvoju pogosto soočajo z očitki o korupciji v javnem sektorju in netransparentnem delovanju. Nadalje je pogosto tudi pomanjkanje potrebnih kompetenc in suverenega razumevanja mehanizma JZP. Študij literature in primerov jasno pokaže, da stabilen in suveren javni sektor predstavlja enega izmed ključnih temeljev uspešnosti JZP. Če je vloga javnega sektorja v JZP torej zagotavljanje javnega interesa, se v tej luči postavi vprašanje smiselnosti izvajanja JZP v državah, kjer javni sektor ni sposoben igrati vloge suverenega branika interesov najranljivejših. Hkrati se v primeru držav, ki se soočajo s pogosto politično nestabilnostjo pokaže dvom v zmožnost izvedbe samega projekta na dolgi rok. Študije primerov kažejo, da se države pogosto soočajo tudi z odsotnostjo človeških virov s potrebno ekspertizo in izkušnjami na področju sklepanja podobnih partnerstev. Vse to lahko v praksi privede do šibkejšega položaja javnega sektorja naproti zasebnemu in v javnosti vzbudi dvom o naravi projektov JZP. V primeru Haitija vidimo, da JZP bolj kot razvojnim, sledijo gospodarskim

interesom vladajočih elit. Prav tako je Haiti primer države, ki JZP izvaja kljub odsotnosti zakonodajnega okvirja na tem področju. V primeru JAR se je javni sektor z zamujanjem izplačil v nekaterih projektih izkazal za nezanesljivega partnerja. Pogosti so tudi očitki o pomanjkljivi projektni dokumentaciji in favoriziranju regije KwaZulu Natal, kjer leži administrativna prestolnica države Pretoria, pri razvoju projektov.

Kot ključni prednosti ali priložnosti JZP kot mehanizma razvojnega sodelovanja bi izpostavila fleksibilnost mehanizma in njegovo usmerjenost v dolgoročna partnerstva. Razvojnih problemov ni mogoče reševati zgolj z zagotavljanjem storitev ali dobrin, temveč je potrebno hkrati ustvarjati okolje, ki bo omogočalo doseganje zastavljenih ciljev na dolgi rok. Če želimo, da JZP služijo temu namenu, jih je potrebno skrbno načrtovati in pri tem upoštevati prispevek vseh deležnikov. Kot smo že ugotovili, razvojni problemi zahtevajo transformacijo tradicionalnega pojmovanja JZP. Na osnovi študija sem identificirala ključne elemente, ki morajo biti upoštevani, če želimo, da bo mehanizem JZP učinkovit pri naslavljanju kompleksnih razvojnih problemov, kot je revščina. Razvojna JZP morajo tako že v izhodišču v ospredje postaviti cilj doseganja izboljšanja kakovosti življenja ciljnih skupin, posebna pozornost pa mora biti posvečena najranljivejšim skupinam. JZP si mora prizadevati za ustvarjanje lokalnih in trajnostnih delovnih mest in zagotoviti, da izvajanje JZP ne bo imelo za posledico izgubo bivališča ali sredstev za preživljanje. JZP si mora prizadevati za dostop do vode, energije, spodbujanje izobraževanja ter za socialno kohezijo. Prav tako projekt JZP ne sme služiti namenu diskriminacije. Izziv, ki ga prinaša Agenda za razvoj 2030 je tudi, kako spodbuditi zasebni sektor k temu, da bo spremenil svoje razumevanje razmerja med donosom in tveganji, saj osnovni interes zasebnega sektorja za sodelovanje v JZP ostaja povrnitev investicije. Fleksibilnost mehanizma JZP lahko ponudi možnosti tudi pri tem.

V mehanizmu JZP vidim potencial predvsem v državah v razvoju s srednjimi prihodki, medtem ko je izvajanje mehanizma v najrevnejših državah vprašljivo, predvsem zaradi pogoste nestabilnosti javnih institucij in pomanjkanja primerno usposobljenega kadra. Čeprav Agenda za razvoj 2030 JZP izpostavlja kot preferenčno obliko naslavljanja razvojnih problemov, je najprej potrebno na mednarodni ravni sprejeti smernice dobrega upravljanja v JZP, ki jih lahko države potem prenesejo na nacionalno raven. Fleksibilnost mehanizma nam omogoča, da mehanizem za namen naslavljanja razvojnih vprašanj oblikujemo tako, da bo ustrezno odseval kompleksnost problematike.

7 LITERATURA

Adelman, Carol. 2003. The Privatization of Foreign Aid: Reassessing National Largesse. *Foreign Affairs* 82 (6): 9–14. Dostopno prek: <http://www.foreignaffairs.com/articles/59357/carol-c-adelman/the-privatization-of-foreign-aid-reassessing-national-largesse> (2. marec 2017).

Alemu, Zerihun Gudeta. 2015. *Developing a Food (In)Security Map for South Africa*, Working Paper Series No. 220. Tunis: African Development Bank Group. Dostopno prek: https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Publications/WPS_No_220_Developing_a_food_in_security_map_for_South_Africa_BB.pdf (28. julij 2017).

Alesina, Alberto in David Dollar. 2000. Who Gives Foreign Aid to Whom and Why? *Journal of Economic Growth* 5 (1): 33–63. Dostopno prek: http://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/4553020/alesina_whogives.pdf?sequence=2 (12. februar 2017).

Andonova, Liliana B. 2005. International Institutions, Inc: The Rise of Public-Private Partnerships in Global Governance, Berlin: Berlin Conference on the Human Dimensions of Global Environmental Change 'International Organizations and Global Environmental Governance'. Prispevek na konferenci. Dostopno prek: http://web.fu-berlin.de/ffu/akumwelt/bc2005/papers/andonova_bc2005.pdf (15. januar 2016).

Arndt, Heinz Wolfgang. 1981. Economic Development: A Semantic History. *Economic Development and Cultural Change* 29 (3): 457–466. Dostopno prek: <http://www.journals.uchicago.edu/doi/pdfplus/10.1086/451266> (13. junij 2017).

Aydin, Zehra (ur.). 2004. Multi-Stakeholder Partnerships and UN-Civil Society Relationships. New York: Multi-Stakeholder Workshop on Partnerships and UN-Civil Society Relationships, zbirka gradiva: http://www.un-ngls.org/orf/pocantico_final.doc (22. februar 2014).

Azijska razvojna banka. Dostopno prek: <https://www.adb.org/> (1. junij 2017).

Azijska razvojna banka. 2008. *Public-Private Partnership Handbook*. Manila: Azijska razvojna banka. Dostopno prek: <https://www.adb.org/documents/public-private-partnership-ppp-handbook> (1. junij 2017).

Backstrand, Karin. 2005. Accountability and Legitimacy of Networked Governance: Public-Private Partnerships for Sustainable Development, Berlin Conference on the Human Dimensions of Global Environmental Change 'International Organizations and Global Environmental Governance'. Prispevek na konferenci. Dostopno prek: http://web.fu-berlin.de/ffu/akumwelt/bc2005/papers/backstrand_bc2005.pdf (24. februar 2016).

Banks, Nicola in David Hulme. 2012. The Role of NGOs and Civil Society in Development and Poverty Reduction. Brooks World Poverty Institute. Delovno gradivo 171. Dostopno prek: http://www.bwpi_manchester.ac.uk/resources/Working-Papers/bwpi-wp-17112.pdf (2. marec 2014).

Baptiste, Nathalie. 2015. Are Foreign NGOs Rebuilding Haiti or Just Cashing in? *Foreign Policy in focus*, 10. julij. Dostopno prek: <http://fpif.org/are-foreign-ngos-rebuilding-haiti-or-just-cashing-in/> (8. Junij 2017).

Barr, Catherine in Chris Huxham. 1996. Involving the community: Collaboration for community development. V *Creating collaborative advantage*, ur. C. Huxham, 110–125. Thousand Oaks: Sage.

Bebbington Anthony, Sam Hickey in Diana Mitlin. 2006. *Reclaiming Development? NGOs and the Challenge of Alternatives*. Dostopno prek: https://sarpn.org/documents/d0002381/Reclaiming_development_GPRG_2006.pdf (5. april 2017).

Beegle, Kathlene, Luc Christiaensen, Andrew Dabalen in Isis Gadis. 2016. *Poverty in a Rising Africa*. Washington D.C.: Svetovna banka. Dostopno prek: [file:///C:/Users/S20%20TOUCH/Downloads/9781464807237%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/S20%20TOUCH/Downloads/9781464807237%20(2).pdf) (18. avgust 2017).

Bellù, Lorenzo Giovanni in Paolo Liberati. 2005. *Impacts of Policies on Poverty: The Definition of Poverty*. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations. Dostopno prek: http://www.fao.org/docs/up/easypol/312/povanlys_defpov_004en.pdf (24. junij 2017).

Bhattacharya, Arundhati. 2009. Save the other PPPs. *Business Standard*, 4. avgust. Dostopno prek: http://www.business-standard.com/article/opinion/a-k-bhattacharya-saving-the-other-ppps-109080400079_1.html (3. maj 2016).

Briggs, Asa. 1961. *Social Thought and Social Action: A Study of the Work of Seebom Rowntree 1871—1954*. London: Longmans.

Bruno, Kenny in Joshua Karliner. 2000. Tangled Up in Blue: Corporate Partnerships at the United Nations. Transnational Resource & Action Center. Dostopno prek: <http://www.corpwatch.org/article.php?id=996> (1. maj 2014).

Bučar, Maja. 2011. Mednarodno razvojno sodelovanje in slovenska diplomacija: primer jugovzhodne Evrope. *Teorija in praksa* 48 (3): 734–750. Dostopno prek: file:///C:/Users/S20%20TOUCH/Downloads/Mednarodno_URN-NBN-SI-DOC-EQODGGL3.pdf (15. April 2016).

--- 2012. Kaj prinaša pestrost akterjev na področju mednarodnega razvojnega sodelovanja? *Slogopis* 9 (1): 10-11.

Bull, Benedicte in Desmond McNeill. 2007. *Development issues in global governance: Public-private partnerships and market multilateralism*. New York: Routledge. Kindle Edition.

Burger, Philippe. 2006. Should South Africa have a fiscal rule. *Journal of Economics* 74 (4): 642–669. Dostopno prek: http://idiscover.lib.cam.ac.uk/prim-explore/fulldisplay?docid=TN_wj10.1111/j.1813-6982.2006.00092.x&context=PC&vid=44CAM_PROD&search_scope=default_scope&tab=default_tab&lang=en_US (13. julij 2017).

Caroll, Peter in Peter Steane. 2000. Public-Private Partnerships: Sectoral Perspectives. V *Public-Private Partnerships: Theory and Practice in International Perspective*, ur. Osborne, Stephen P., 36–56. London/New York: Routledge.

Chandy, Laurence. 2011. *Poverty in Numbers: The Changing State of Global Poverty from 2005 to 2015*. The Brookings Institution of Global Economy and Development, Policy Brief 2011-01. Dostopno prek: <http://dspace.cigilibrary.org/jspui/bitstream/123456789/31304/1/Poverty%20in%20Numbers.pdf> (3. marec 2014).

Collier, Paul. 2009. *A Report for the Secretary General of the United Nations: Haiti- From Natural Catastrophe to Economic Security*. Dostopno prek: <http://www.focal.ca/pdf/haiticollier.pdf> (12. junij 2017).

Collier, Paul in David Dollar. 2001. Can the World Cut Poverty in Half? How Policy Reform and Effective Aid can meet International Development Goals. *World Development* 29 (11): 1787—1801.

Concordia. 2014. *Modernization Through Public-Private Partnerships: An Analysis of Haiti's Natcom*. Dostopno prek: https://uploads.concordia.net/2014/12/Haiti_Case_Study.pdf (10. maj 2017).

Coordination Europe-Haiti. 2017. *Agritrans and the Banana Production in Trou Du Nord*. Dostopno prek: <http://coeh.eu/agritrans-and-the-banana-production-in-trou-du-nord/> (18. junij 2017).

Cornia, Giovanni Andrea in Stewart, Frances. 1988. *Adjustment With A Human Face, Vol I and Vol II*. Oxford: Oxford University Press.

Danticat, Edwidge. 2015. The Long Legacy of the Occupation of Haiti. *The New Yorker*, 28. julij. Dostopno prek: <https://www.newyorker.com/news/news-desk/haiti-us-occupation-hundred-year-anniversary> (18. junij 2017).

Develtere, Patrick. 2012. *How do we help? The Free Market in Development Aid*. Leuven: Leuven University Press.

De Wind, Josh in David Kinley. 1988. *Aiding Migration: The Impact of International Development Assistance on Haiti*. Boulder: Westview Press.

Drimie, Scott in Shaun Ruysenaar. 2010. The integrated food security strategy of South Africa: An institutional analysis. *Agrekon* 49 (1): 316–337. Dostopno prek: <http://dx.doi.org/10.1080/03031853.2010.503377> (1. julij 2017).

Escobar, Arturo. 1995. *Encountering development: the making and unmaking of the Third World*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.

Evropska federacija bank hrane. Dostopno prek: <https://www.eurofoodbank.org/> (10. junij 2017).

Farlam, Peter. 2005. *Working Together: Assessing Public-Private Partnerships in South Africa*. NEPAD Policy Focus Series. Johannesburg: South African Institute of International Affairs. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/investment/investmentfordevelopment/34867724.pdf> (3. junij 2017).

Farmer, Paul. 2003. *The Uses of Haiti*. Monroe, ME: Common Courage Press. Kindle Edition.

Ferme, Mojca. 2016. *Večdimenzionalna revščina v času Razvojnih cijev tisočletja: nov koncept, stare politike?* Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. Dostopno prek: http://dk.fdv.uni-lj.si/magistrska_dela_2/pdfs/mb22_ferme-mojca.pdf (4. Marec 2017).

Ferrer, Ada. 2012. Haiti, Free Soil and Antislavery in the Revolutionary Atlantic. *The American Historical Review* 117 (1): 40–66. Dostopno prek: <http://blogs.ubc.ca/history456/files/2017/01/The-American-Historical-Review-2012-Ferrer-40-66.pdf> (19. maj 2017).

FoodForward South Africa. Dostopno prek: <https://foodforwardsa.org/> (7. avgust 2017).

Foucault, Michel. 2006. *History of Madness*. London: Routledge. Kindle Edition.

Generalna skupščina Združenih narodov (ZN). 2000. *United Nations Millenium Declaration- Milenijska deklaracija Združenih narodov*, A/RES/55/L.2, sprejeta 8. septembra. Dostopno prek: <http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm> (15. April 2015).

--- 2105. *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development- Agenda 230 za Trajnostni razvoj*, A/RES/70/1, sprejeta 25. septembra 2015. Dostopno prek: <http://www.refworld.org/docid/57b6e3e44.html> (1. September 2017).

Girard, Philippe. 2010. *Haiti: The Tumultuous History- From the Pearl of the Carribean to Broken Nation*. New York: St. Martin's Press. Kindle Edition.

Global Partnership on Output-based Aid (GPOBA). Dostopno prek: <https://www.gpoba.org/> (16. Avgust 2017).

Hallward, Peter. 2010. *Haiti and The Politics of Containment*. New York:Verso. Kindle Edition.

Hodge, Graeme A. in Carsten Greve. 2009. *PPPs: The Passage of time permits a sober reflection*. Institute of Economic Affairs. Blackwell Publishing, London.

Hunt, Janet et al. 2012. *International Development: Issues and Challenges*. London: Palgrave Macmillan.

Hunt, Sarah. 2012. Civil society participation: poverty reduction in Bolivia, Honduras and Nicaragua. V *Civil society and the state in left-led Latin America*, ur. Peadar Kirby in Barry Cannon, 161-172. London: Zed Books.

Informacijska pisarna Združenih narodov. Dostopno prek: <http://www.unis.unvienna.org/unis/sl/unvienna.html> (4. avgust 2017).

Ingram, George M. in Johnson, Anne E. 2016. *USAID's Public Private Partnerships: A Data Picture and Review of Business Engagement. Global Economy and Development, Working Paper*

94. Washington D.C.: Brookings Institute. Dostopno prek: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/WP94PPPReport2016Web.pdf> (2. maj 2017).

Innes, J. E. in Booher, D. E. 1999. Consensus building and complex adaptive systems. *Journal of the American Planning Association* 65(4): 412–423. Dostopno prek: <file:///C:/Users/S20%20TOUCH/Downloads/out.pdf> (3. avgust 2017).

Internet Live Stats. 2016. *Haiti Internet Users*. Dostopno prek: <http://www.internetlivestats.com/internet-users/haiti/> (1. avgust 2017).

Jamali, Dima. 2004. Success and Failure Mechanisms of Public-Private Partnerships (PPPs) in Developing Countries: Insights from the Lebanese Context. *International Journal of Public Management* 17 (5): 414–430. Dostopno prek: <http://www.nwri.gov.ng/userfiles/file/S20-PPP-BR1.pdf> (4. junij 2014).

James, D. 2007. *Gaining ground?* New York, NY: Routledge. Kindle Edition.

Katz, Jonathan M. 2013. In the Time of Cholera. *Foreign Policy*, 10. Januar. Dostopno prek: <http://foreignpolicy.com/2013/01/10/in-the-time-of-cholera/> (12. Junij 2017).

Klak, Thomas. 2000. *Globalisation and Neoliberalism: The Carribean Context*. Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

Klarreich, Katie in Linda Polman. 2012. The NGO Republic of Haiti. *The Nation*, 31. oktober. Dostopno prek: <https://www.thenation.com/article/ngo-republic-haiti/> (2. julij 2017).

Kolk, Ans in Rob Van Tulder. 2006. Poverty Alleviation as Business Strategy? Evaluating Commitments of Frontrunner Multinational Corporations. *World Development* 34 (5): 789–801. Dostopno prek: http://www.researchgate.net/publication/4896988_Poverty_alleviation_as_business_strategy_Evaluating_commitments_of_frontrunner_Multinational_Corporations (2. april 2014).

Lotto Persio, Sofia. 2017. After 13 Years and Several Scandals, U.N. Votes to End Mission in Haiti. *Newsweek*, 13. april. Dostopno prek: <http://www.newsweek.com/minustah-mission-haiti-un-peacekeepers-scandal-583490> (5. junij 2017).

Lal, Deepak. 2000. *The Poverty of Development Economics*. Cambridge: MIT Press. Kindle Edition.

Linder, S.H. 1999. Coming to terms with the public- private partnerships. *American Behavioural Scientist* 43 (1): 35–51.

Lodge, George in Craig Wilson. 2006. *A Corporate Solution to Global Poverty: How Multinationals Can Help the Poor and Invigorate their own Legitimacy*. Princeton: Princeton University Press.

Lundsgaarde, Eric. 2011. *Global Philantropists and European Development Cooperation*. European Association of Development Research and Training Institutes, Policy Brief. Bonn. Dostopno prek: http://www.edc2020.eu/fileadmin/publications/EDC2020_Policy_Brief_no_8_Globa_Philanthropists_and_European_Development_Cooperation.pdf (1. marec 2014).

Lund-Thomsen, Peter. 2007. *Assesing the Impact of Public-Private Partnerships in the Global South: The Case of the Kasur Tanneries Pollution Control Project*. Programme Paper for United Nations Research Institute for Social Development. Dostopno prek: [http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/%28httpAuxPages%29/CB11C6423C3C33E1C1257393004A339C/\\$file/LundThompap.pdf](http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/%28httpAuxPages%29/CB11C6423C3C33E1C1257393004A339C/$file/LundThompap.pdf) (18. junij 2014).

Lowndes, Vivien in Helen Sullivan. 2004. Like a horse and carriage or a fish on a bicycle: How well do local partnerships and public participation go together? *Local Government Studies* 30(1): 51— 73. Dostopno prek: <http://eprints.uwe.ac.uk/9011> (16. maj 2017).

Mamun, Abdulah. 2013. Global experience for public private partnerships: Lessons for Bangladesh. *The International Journal of Social Sciences* 13 (1): 16— 38. Dostopno prek: <http://www.tijoss.com/TIJOSS%2013th%20Volume/nazam%20hoque.pdf> (15.maj 2016).

Mednarodni denarni sklad (MDS). 2001. *Macroeconomic Policy and Poverty Reduction*. Dostopno prek: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/exrp/macropo/eng/> (12. Februar 2016).

--- 2014. *Haiti: Poverty Reduction Strategy Paper*. Dostopno prek: [file:///C:/Users/S20%20TOUCH/Downloads/_cr14154%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/S20%20TOUCH/Downloads/_cr14154%20(1).pdf) (8.maj 2017).

--- 2016. *Poverty Reduction Strategies in IMF- supported Projects*-Strateški dokumenti zmanjševanja revščine projektov Mednarodnega denarnega sklada. Washington, D.C.: Mednarodni denarni sklad, Oddelek za komunikacije. Dostopno prek: <https://www.imf.org/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/32/Poverty-Reduction-Strategy-in-IMF-supported-Programs?pdf=1> (16. junij 2017).

Metzger, Laura, Peter Nunnenkamp in Omar Mahmoud. 2008. *Does Corporate Aid Really Help fighting Worldwide Poverty? A Case Study of Nestle's Aid Allocation*. Kiel Institute for the Global Economy, Working paper 1414. Kiel.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije (RS). 2000. *Program boja proti revščini in socialni izključenosti*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/soc_prgrprotirevscini.pdf (25. junij 2017).

Ministrstvo za finance Južnoafriške republike (JAR). 2004. *Priročnik za izvajanje JZP*. Pretoria: Ministrstvo za finance JAR. Dostopno prek: <http://www.ppp.gov.za/Legal%20Aspects/PPP%20Manual/Module%2001.pdf> (3. avgust 2017).

--- 1996. *Budget speech of Minister of Finance for 1996*. Dostopno prek: http://www.treasury.gov.za/comm_media/speeches/1996/1996022801.pdf (2. Avgust 2017).

--- 2017a. *Public-Private Partnerships*. Dostopno prek: <http://www.ppp.gov.za/Pages/About.aspx> (1. junij 2017).

--- 2017b. *Budget Review: Overview of Public-Private Partnerships*. Pretoria: Ministrstvo za finance JAR. Dostopno prek: <http://www.treasury.gov.za/documents/national%20budget/2017/review/Annexure%20E.pdf> (2. Julij 2017).

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo Južnoafriške republike (JAR). 2001. *Framework for the Zero Hunger Programme*. Dostopno prek: pmg-assets.s3-website-eu-west-1.amazonaws.com/docs/120515framework.rtf (28. Julij 2017).

Mintzberg, Henry. 2015. *Rebalancing Society: Radical renewal Beyond Left, Right and Center*. Oakland CA: Berret-Koehler Publishers.

Ott, Thomas O. 1973. *The Haitian Revolution: 1789-1804*. Knoxville, TN: University of Tennessee Press.

Mitchell-Weaver, Clyde in Bredna Manning. 1991. Public-private partnerships in Third World Development: A conceptual overview. *Studies in Comparative International Development* 26 (4): 45–67. Dostopno prek: <http://link.springer.com/article/10.1007%2F978-1-4020-0762-2#page-1> (1. junij 2016).

Morgenthau, Hans. 1962. A Political Theory of Foreign Aid. *American Political Science Review* 56(2): 301-309. Dostopno prek: <http://www.jstor.org/stable/1952366> (20. junij 2017).

Nunnenkamp, Peter. 2012. *The Effect of Foreign Aid on Income Inequality: Evidence from Panel Cointegration*. Kiel Institute for the World Economy. Delovno gradivo 1781. Dostopno prek: http://www.ifw-members.ifw-kiel.de/publications/the-effect-of-foreign-aid-on-income-inequality-evidence-from-panel-cointegration/KWP_1762.pdf (15. marec 2015).

OECD. 2011a. *The Busan Partnership for Effective Development Cooperation*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/effectiveness/49650173.pdf> (18. Marec 2016).

--- 2011b. *The Role of the Private Sector in the Context of Aid Effectiveness, Consultative Findings Document*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/effectiveness/47088121.pdf> (1. junij 2016).

Osborne, Stephen P. 2000. *Public-Private Partnerships: Theory and Practice in International Perspective*. London/New York: Routledge.

Osburg, Thomas in Rene Schmidpeter. 2013. *Social Innovation- Solutions for a Sustainable Future*. Berlin:Springer.

Ott, Thomas O. 1973. *The Haitian Revolution: 1789-1804*. Knoxville, TN: University of Tennessee Press.

Pauselli, Gino. Teorias de relaciones internacionales y la explicacion de la ayuda externa. *Iberoamerican Journal of Development Studies* 2(1): 72–92. Dostopno prek: <http://ried.unizar.es/index.php/revista/article/viewFile/65/29> (12. junij 2017).

Platforma SLOGA. Dostopno prek: <http://www.sloga-platform.org/mit-o-mednarodnem-razvojnem-sodelovanju-st-3-razvojna-pomoc-humanitarna-pomoc-in-mednarodno-razvojno-sodelovanje/> (5. Maj 2017).

Rahema, Majid. 1991. *Global poverty: A Pauperizing Myth*. Montreal: Intercultural Institute of Montreal.

Richter, Judith. 2004. Public-Private Partnerships for Health: A trend with no alternatives? *Development* 47 (2), 43–48. Dostopno prek: file:///C:/Users/S20%20TOUCH/Downloads/public_private2004.pdf (18. Maj 2017).

Roberts, Dawn in Nidhi Khattri. 2012. *Designing a results framework for achieving results: A how-to guide*. Washington: Independent Evaluation Group/World Bank. Dostopno prek: http://siteresources.worldbank.org/EXTEVACAPDEV/Resources/designing_results_framework.pdf (17. avgust 2017).

Roerich, Jens K., Lewis, Michael A., Gerard, George. 2014. Are Public-Private Partnerships a Healthy Option? A Systematic Literature Review. *Social Science and Medicine* 13 (1): 110– 9. Dostopno prek: http://opus.bath.ac.uk/39287/1/SS_M_PPPs_Roerich_Lewis_and_George_14.pdf (15. julij 2017).

Rosenau, Pauline. 1999. The strengths and weaknesses of public-private policy partnerships: Editor's introduction. *American Behavioral Scientist* 43(1): 10–34. Dostopno prek: http://discover.lib.cam.ac.uk/primo-explore/fulldisplay?docid=TN_proquest214761677&context=PC&vid=44CAM_PROD&search_scope=default_scope&tab=default_tab&lang=en_US (12. julij 2017).

Runde, Daniel. 2011. Seizing the Opportunity in Public-Private Partnerships. A report on the CSIS project on U.S. Leadership in Development. Washington D.C.: Center for Strategic and International Studies.

Sabol, Patrick in Robert Puentes. 2014. *Private Capital, Public Good: Drivers of Successful Private-Public Partnerships*. Washington D.C.: Brookings. Dostopno prek: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/BMPP_PrivateCapitalPublicGood.pdf (17. avgust 2017).

Sachs, Jeffrey D. 1990. A Strategy for Efficient Debt Reduction. *Journal of Economic Perspectives* 4(1): 19–29.

Samii, Ramina, Luk N. Van Wassenhove in Shantanu Bhattacharya. 2002. An Innovative Public-Private Partnership: New Approach to Development. *World Development* 30 (6): 991–1008.

Schmidt, Hans. 1995. *The United States Occupation of Haiti, 1915-1934*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.

Schuller, Mark in Jennifer Vansteenkiste. 2017. Behind the »Banana Man«- Haiti's Only Presidential Candidate. *Huffington Post*, 15. januar. Dostopno prek: http://www.huffingtonpost.com/mark-schuller/behind-the-banana-man-hai_b_9040712.html (7. julij 2017).

Siitonen, Lauri. 2000. *Political Theories of Development Cooperation*, United Nations University working paper. Dostopno prek: http://www.wider.unu.edu/publications/working-papers/previous/en_GB/wp-86/ (15. marec 2014).

Slovenska banka hrane. Dostopno prek: <http://www.sibahe.si/> (10. junij 2017).

Skupina Svetovne banke. 2016. *Potential Benefits of Public Private Partnerships*. Dostopno prek: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/overview/ppp-objectives> (16. november 2016).

Stabilizacijska misija Združenih narodov za Haiti (MINUSTAH). Dostopno prek: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/minustah/> (1. junij 2017).

Stadtler, Lea. 2015. Scrutinising Public-Private Partnerships for Development: Towards a Broad Evaluation Conception. *Journal of Business Ethics* 135 (1): 71–86.

Svetovna banka in civilna družba. Dostopno prek: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/CSO/0,,pagePK:220469~theSitePK:228717,00.html> (4. avgust 2017).

Svetovna banka. 1984. *Poročilo o globalnem razvoju 1984*. New York: Oxford University Press. Dostopno prek: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/5967/WDR%201984%20-%20English.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (13. junij 2017).

--- 1999. *Comprehensive Development Framework*. Dostopno prek: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/PROJECTS/STRATEGIES/CDF/0,,pagePK:60447~theSitePK:140576,00.html> (3. junij 2014).

--- 2008. *Poverty Reduction Strategy Papers*. Dostopno prek: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTPOVERTY/EXTPRS/0,,contentMDK:20200608~menuPK:421515~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:384201,00.html> (3. junij

2014).

--- 2016a. *Haiti PPP Knowledge Lab*. Dostopno prek: <https://pppknowledgelab.org/sectors> (5. december 2016).

--- 2016b. *Poverty and Shared Prosperity 2016: Taking on Inequality*. Washington, D.C.: Svetovna banka. Dostopno prek: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25078/9781464809583.pdf> (14. junij 2017).

--- 2017. *Haiti Overview*. Dostopno prek: <http://www.worldbank.org/en/country/haiti/overview> (15. Avgust 2017).

Techno Serve South Africa. 2017. *Techno Serve Initiative for Inclusive Agriculture Business Models*. Dostopno prek: http://www.technoserve.org/files/downloads/case-study_technoserve-initiative-for-inclusive-agricultural-business-models.pdf (24. maj 2017).

Teegen, Hildy J. 2006. Achieving the Millenium Development Goals: Ways for MNCs to Effectively Interface with NGOs. V Jain, S.C. in Vachani, S (ur.) *Multinational Corporations and Global Poverty Reduction*. Cheltenham: Edward Elgar, 261–285.

Todaro, Michael Paul in Stephen Charles Smith, S. 2006. *Economic development*. Boston: Pearson Addison Wesley.

UNDP. 1990. *Human Development Report 1990*. New York: Oxford University Press. Dostopno prek: http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/219/hdr_1990_en_complete_nostats.pdf (1. avgust 2017).

--- 1994. *Human Development Report 1994*. New York: Oxford University Press. Dostopno prek: http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/255/hdr_1994_en_complete_nostats.pdf (3. avgust 2017).

--- 2008. *Sharing innovative experiences: Examples of Successful Public-private Partnerships*,

Volume 15. Dostopno prek: http://www.undp.ro/download/UNDP_Successful%20PPP.pdf (1. februar 2016).

--- 2016. *Monitoring Partnerships with the Private Sector*. Dostopno prek: https://popp.undp.org/UNDP.../Partnerships_Private%20Sector%20Partnerships.docx (3. avgust 2016).

UNECE. 2008. *Guidebook on promoting good governance in public-private partnerships*. Dostopno prek: http://www.undp.ro/download/UNECE_ppp.pdf (1. junij 2016).

--- 2016. *Agriculture Project for Production of Organic Bananas and Vegetables- Haiti Case Study*. Dostopno prek: https://www.unece.org/fileadmin/DAM/ceci/documents/2016/PPP/Forum_PPP-SDGs/Presentations/Case_1_Haiti__Agriculture_Sector__Rose-Lourdes_Elysee.pdf (11. junij 2017).

USAID. 2009. *Public-Private Partnerships: Lessons Learned from a Partnership*. Dostopno prek: http://scholarworks.umb.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1034&context=csp_pubs (4. maj 2016).

Utting, Peter. 2000. *UN Business Partnerships: Whose Agenda Counts?* Oslo: Seminar on 'Partnerships for Development or Privatization of the Multilateral system?'. Seminar Paper. Dostopno prek: [http://www.unrisd.org/unrisd/website/document.nsf/d2a23ad2d50cb2a280256eb300385855/a687857bd5e36114c1256c3600434b5f/\\$FILE/utting.pdf](http://www.unrisd.org/unrisd/website/document.nsf/d2a23ad2d50cb2a280256eb300385855/a687857bd5e36114c1256c3600434b5f/$FILE/utting.pdf) (3. marec 2014).

Višček, Renata. 2009. *Hrana kot faktor v konfliktih v Afriki*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/viscek-renata.pdf> (17. junij 2017).

Vlada Južnoafriške republike (JAR). 1998. *The White Paper on Local Government*. Dostopno prek: http://www.cogta.gov.za/cgta_2016/wp-content/uploads/2016/06/whitepaper_on_Local-Gov_1998.pdf (18. junij 2017).

--- 2011. *Predstavitev projekta Agri-Food Bank*. Dostopno prek: <https://www.gov.za/kwazulu-natal-farmers-land-lucrative-market-through-agri-foodbank-partnership> (24. maj 2017).

--- 2012. *National Development Plan 2030*. Dostopno prek: <https://www.gov.za/sites/default/files/Executive%20Summary-NDP%202030%20-%20Our%20future%20-%20make%20it%20work.pdf> (30. junij 2017).

Vlada Republike Haiti. 2014. *Haiti – Agriculture : \$27M pour la production de bananes destinées à l'exportation*. Dostopno prek: <http://primature.gouv.ht/?p=5630> (8. avgust 2017).

Vrabič Kek, Brigita. 2012. *Kakovost življenja*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Dostopno prek: www.stat.si/pub.asp (25. junij 2017).

Wah, Tatiana K. 1997. *Haiti's Development Through Expatriate Reconnection: Conditions and Challenges*. Coconut Creek: Educa Vision.

Warshawsky, Daniel N. 2016. Civil society and public-private partnerships: Case Study of the Agri-FoodBank in South Africa. *Social & Cultural Geography* 17 (3): 423–443. Dostopno prek: <http://dx.doi.org/10.1080/14649365.2015.1077266> (12. Avgust 2017).

Wettenhall, Rick. 2003. The Rhetoric and Reality of Public-Private Partnerships. *Public Organization Review: A global journal* 3 (1): 77–107. Dostopno prek: <http://link.springer.com/article/10.1023%2FA%3A1023000128175#page-1> (1. junij 2014).

Xaba, Thokozani. 2015. From Private- Public Partnerships to Private-Public Stick 'Em Ups. NGOism, Neoliberalism and Social Development in Post-Apartheid South Africa. *International Social Work* 58 (2): 1–11.

Yong, H.K. 2010. *Private-Public Partnerships Policy and Practice: A Reference Guide*. London: Commonwealth Commission. Dostopno prek: Commonwealth Library.

Združeni narodi (ZN). ECOSOC. 1998. *Izjava o zavezi k izkoreninjanju revščine*. Dokument ECOSOC/ 5759, sprejeto 20. maja 1998. Dostopno prek: <http://www.un.org/press/en/1998/19980520.eco5759.html> (8. maj 2017).

Združeni narodi (ZN). 2004. *Human Rights and Poverty Reduction: A Conceptual Framework*. Dostopno prek: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/PovertyReductionen.pdf> (19. april 2017).

--- 2015. *Poročilo o uspehu Razvojnih ciljev tisočletja*. New York: United Nations. Dostopno prek: [http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20\(July%2015\).pdf](http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%2015).pdf) (10. avgust 2017).

Žibert, Vera. 2010. *Vloga mednarodnih institucij pri reševanju problema revščine*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta. Dostopno prek: <http://www.cek.ef.uni-lj.si/UPES/zibert702.pdf> (17. junij 2017).

